

Analiza oporezivanja dohotka u Republici Hrvatskoj od 1995. do 2014. godine

Zahtila, Antonia

Undergraduate thesis / Završni rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:085329>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2021-01-17**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

ANTONIA ZAHTILA

**ANALIZA POREZA NA DOHODAK U REPUBLICI HRVATSKOJ OD 1995. DO 2014.
GODINE**

Završni rad

Pula, 2015.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

ANTONIA ZAHTILA

**ANALIZA POREZA NA DOHODAK U REPUBLICI HRVATSKOJ OD 1995. DO 2014.
GODINE**

Završni rad

JMBAG: 0303034616, redoviti student
Studijski smjer: Management i poduzetništvo

Predmet: Javne financije
Mentor: Prof. dr. sc. Sandra Krtalić

Pula, rujan 2015.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Antonia Zahtila, kandidat za prvostupnika poslovne ekonomije ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Puli, 20.rujna 2015.

Student:

Kazalo

1. UVOD	1
2. RAZVITAK, OBIJELJEŽJA I OBLICI POREZA NA DOHODAK	2
2.1. Što je dohodak?	2
2.2. Razvitak poreza na dohodak	4
2.3. Obilježja poreza na dohodak	5
2.4. Oblici poreza na dohodak	7
3. DOPRINOSI	8
3.1. Pojam i značajke doprinosa	8
3.2. Razvoj doprinosa u Republici Hrvatskoj	9
4. ANALIZA PROMJENA U SUSTAVU OPOREZIVANJA DOHOTKA U HRVATSKOJ	12
4.1. Osnovni materijalni elementi oporezivanja dohotka u Republici Hrvatskoj	15
4.1.1. Porezni obveznik	15
4.1.2. Porezna osnovica	16
4.1.3. Porezna stopa	16
4.1.4. Osobni odbitak	19
4.1.5. Porezne olakšice	22
4.2. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1995. do 2014. godine	23
4.2.1. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1995. do 1996. godine	23
4.2.2. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1997. do 31. siječnja 1998. godine	25
4.2.3. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 01. veljače 1998. do 31. prosinca 1998. godine	27
4.2.4. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1999. do 01. travnja 2000. godine	29
4.2.5. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 01. travnja 2000. do 31. prosinca 2000. godine	30
4.2.6. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj 2001. i 2002. godine	32
4.2.7. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj 2003. i 2004. godine	34
4.2.8. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2005.	

<i>do 30. lipnja 2008. godine</i>	35
<i>4.2.9. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 01.srpnja 2008. do 30 lipnja 2010. godine</i>	37
<i>4.2.10. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 01. srpnja 2010. do 01. ožujka 2012. godine</i>	38
<i>4.2.11. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 01. ožujka 2012. do 31. prosinca 2014. godine</i>	40
4.3. Financijski učinci poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2003. do 2013. godine	45
5. ZAKLJUČAK	48
Sažetak	49
Summary	49
Literatura	50
Popis tablica	52
Popis grafikona	54

1. UVOD

Različite države različito strukturiraju svoje porezne sustave. Neovisno o tome, u većini se država porez na dohodak nalazi u strukturi poreznih prihoda s obzirom da je dohodak jedan od najznačajnijih izvora oporezivanja kojim države prikupljaju značajne iznose poreznih prihoda. Porez na dohodak je jedan od najsloženijih, najznačajnijih i financijski najizdašnijih poreznih oblika. Javio se je krajem 18. stoljeća u Engleskoj kao cedula oblik poreza na dohodak. Uveo ga je William Pitt mlađi kako bi financirao rat protiv Napoleona.

Cilj ovoga rada je prikazati mnogobrojne promjene koje su se dogodile u oporezivanju dohotka u razdoblju od 1995. do 2014. godine u Republici Hrvatskoj te kako su utjecale na građane Republike Hrvatske. U radu se posebno razmatraju promjene osobnog odbitka, poreznih razreda te veličina poreznih stopa.

U drugom poglavlju rada dana je definicija dohotka te se analizira povijesni razvitak i obilježja poreza na dohodak. Objašnjena su tri oblika poreza na dohodak, a to su: engleski, germanski i romanski oblik. U trećem poglavlju analizira se povijesni razvoj doprinosa te je dana definicija pojma doprinos s obzirom da je ta vrsta javnih prihoda usko vezana s oporezivanjem dohotka. U četvrtom poglavlju objašnjeni su osnovni materijalni elementi oporezivanja dohotka u Republici Hrvatskoj, a to su: porezni obveznik, porezna osnovica, porezna stopa, osobni odbitak i porezne olakšice. Prikazane su promjene osnovnog osobnog odbitka, poreznih razreda i poreznih stopa od 1995. do 2014. godine te je izvršena analiza tih promjena i prikazan je utjecaj promjena poreza na dohodak za pojedinca koji ne uzdržava niti jednog člana uže obitelji i pojedinca koji uzdržava bračnog partnera i dijete. Također su prikazani financijski učinci poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2003. do 2013. godine. Zadnje poglavlje ovog rada obuhvaća zaključna razmatranja.

Kod izrade završnog rada korištene su sljedeće znanstveno istraživačke metode: analize, sinteze, metoda deskripcije, metoda dedukcije, metoda komparacije, povijesna i statistička metoda.

2. RAZVITAK, OBILJEŽJA I OBLICI POREZA NA DOHODAK

2.1. Što je dohodak?

Postoje različite definicije dohotka. Najčešće se dohodak definira kao zbroj svih ekonomskih veličina koje zajedno čine ekonomsku snagu, koje su se stekle u jednom ekonomskom razdoblju, primjerice unutar jedne kalendarske godine, kod jedne osobe, ali uz uzimanje u obzir osobnih svojstava svakog poreznog obveznika (Jelčić, 1997).

Druga definicija cjelokupnog dohotka koja je u stvarnosti napuštena je Haig-Simonsova definicija cjelokupnog dohotka. Prema toj definiciji, dohodak je jednak novčanoj vrijednosti potrošne snage pojedinca u nekom razdoblju, tj. dohodak je jednak iznosu koji se stvarno potroši u nekom razdoblju uvećanome za neto prirast imovine ili štednju. Neto prirast imovine ili štednja mora biti uključena u gornju definiciju dohotka zato što štednja znači potencijalno moguće povećanje potrošnje. Prema tome, dohodak definiran prema Haig-Simonsovu načelu mora uključivati sve izvore porasta potencijalne potrošnje (Kesner-Škreb, 2004).

Kod oporezivanja dohotka za utvrđivanje poreznog opterećenja nije relevantna samo veličina dohotka, već je to samo jedan korak prema krajnjem utvrđivanju oporezivog dohotka. Prvi korak pri utvrđivanju oporezivog dohotka je utvrđivanje bruto dohotka. Taj dio dohotka je najmanje problematičan s administrativno-tehničkog gledišta te najznačajniji s kvantitativnog stajališta. Pri utvrđivanju oporezivog dohotka potrebno je uzeti u obzir tržišne naknade, a kod samog oporezivanja dohotka je sasvim svejedno radi li se pritom o naknadama u novcu ili o onim naknadama primljenim u realnim dobrima kod kojih je veoma teško utvrditi njihovu vrijednost.

Da bi se uopće mogli utvrditi neto prihodi potrebno je od bruto prihoda odbiti troškove koji su bili potrebni da bi se bruto prihodi ostvarili.

Troškovi potrebni za ostvarivanje dohotka su sljedeći:

1. Troškovi koji se javljaju kod onog poreznog obveznika čija privatna sfera i djelatnost nisu strogo odvojeni. Primjer takvih troškova je obrtnik koji automobil i mobitel koristi i za poslovne i za privatne svrhe te ima izdatke za darove, prenoćište i zabavu jer se kod takvog poreznog obveznika ne može sa sigurnošću utvrditi koji troškovi su učinjeni u privatnu svrhu, a koji u poslovnu. Iz tog razloga su u mnogim državama za tu skupinu troškova donesena

ograničenja mogućnosti odbijanja takvih izdataka kao poslovnih troškova.

2. Troškovi za potrošnju uzrokovani obavljanjem zanimanja. Takvi troškovi javljaju se kod onih posloprimaca koji zbog kraćeg slobodnog vremena imaju smanjenju mogućnost ostvarivanja pretpostavljenog dohotka. Oni se teško mogu realno procijeniti, te se pri oporezivanju dohotka respektiraju u obliku odbitka nekog paušalnog iznosa.
3. Troškovi kod kojih je teško utvrditi jesu li poslovni ili učinjeni za investicije. Troškovi učinjeni za investicije se čine od oporezivog dohotka, i za njihov iznos se ne umanjuje osnovica poreza na dohodak.
4. Troškovi kod kojih se javlja problem razgraničenja su i troškovi koji služe za proizvodnju i oni potrebni za održavanje.
5. Troškovi za obrazovanje i usavršavanje (u to ulaze i oportunitetni troškovi¹). Ti troškovi povezani su s privatnom potrošnjom, troškovima potrebnim za ostvarivanje prihoda te s investicijama.

Ako se neki porezni obveznik obavljajući svoju gospodarsku aktivnosti ostvari gubitak (npr. nije mu plaćena isporučena roba) te ako taj gubitak premašuje iznos svih njegovih prihoda (dohodak) u godini oporezivanja postavlja se pitanje što učiniti? U tom slučaju potrebno je gubitke odbiti i respektirati pri razrezu dužnog poreza jer kad se ti gubici ne bi uvažavali porezni obveznik ne bi bio spreman ulagati u svoju gospodarsku aktivnost. Pri respektiranju gubitaka u postupku utvrđivanja poreznog opterećenja poreznog obveznika rabe se dva pristupa. Prvi pristup je taj da se gubici odbiju od dohotka koji će biti ostvaren u godinama koje slijede godinu u kojoj je taj gubitak ostvaren, a drugi pristup je da se gubici odbiju od dohodaka ostvarenih u prethodnim godinama (Jelčić, 1997).

Nakon izravnanja gubitaka na zbroj neto prihoda ne primjenjuje se tarifa poreza na dohodak neposredno, već je moguć veći broj odbitaka.² Neki od tih odbitaka su sljedeći:

1. izdatci koji imaju karakter onih koji služe za ostvarenje prihoda koji se ne mogu ili samo vrlo teško mogu vezati uz određene vrste prihoda;
2. izdatci koji imaju dijelom karakter izdataka za privatnu konzumaciju, a dijelom karakter onih nužnih za ostvarivanje prihoda;
3. izdatci koji se javljaju u obliku obveznih doprinosa, a smanjuju ekonomsku snagu;
4. izdatci za donacije, dotacije, doprinose, priloge i sl. Kod takvih izdataka je riječ o dobrovoljnom sudjelovanju poreznog obveznika u podmirenju rashoda određenih

¹Vrijednost najbolje propuštene (neiskorištene) prilike, zajedno s njezinim posljedicama.

²Odnosi se na razvijene zemlje.

ustanova koje obavljaju djelatnost od šireg značenja (zdravstvene, socijalne, kulturne i druge ustanove)

Veličina koja se dobije nakon izravnjanja gubitaka ne predstavlja iznos koje se može teretit odgovarajućom poreznom stopom već se od tog iznosa odbija egzistencijski minimum³. Na taj dobiveni iznos se primjenjuje odgovarajuća porezna stopa i tako utvrdi dužni iznos poreza na dohodak.

2.2. Razvitak poreza na dohodak

Prvi moderan porez na dohodak razvio se u Engleskoj 1798. godine radi potrebe financiranja rata s Napoleonom. Takav porez na dohodak nazivao se Aid and Contribution Tax, a najveće zasluge za uvođenje tog poreza u porezni sustav Engleske pripisuju se Williamu Pittu koji je bio žestoki protivnik Napoleona i njegove politike. U Engleskoj je porez na dohodak bio smatran porezom koji je porazio Napoleona te je bio najznačajniji doprinos Engleske fiskalnim sustavima modernog svijeta, te je upravo taj porez na dohodak bio inspiracija i drugim zemljama da takav porez uključe u svoje porezne sustave (Jelčić, 1997).

Na teritoriju Njemačke, Pruska je bila prva koja je za vrijeme francuske okupacije 1811. i 1812. godine uvela porez na dohodak. Kada je Prvi svjetski rat završio porez na dohodak bio je porez središnje države u čijim su prihodima sudjelovale i pokrajine. Godine 1920. donesen je zakon kojim se regulira cjelokupna materija o porezu na dohodak za cjelovito područje Njemačke, a temelji se na pruskom zakonu o porezu na dohodak iz 1891. godine koji je bio ocijenjen kao veoma kvalitetan zakon.⁴

Taj pruski porez na dohodak uvelike se razlikovao od poreza na dohodak u Engleskoj. U Engleskoj se rabio cedularni (analitički) porez na dohodak, jer se dohodak oporezivao u pet dijelova na koliko je bio podijeljen (u biti radilo se o primjeni pet pojedinačnih poreza), dok se u Pruskoj primjenjivao jedinstveni (sintetički) porez na dohodak. Pruski porez na dohodak bio je daleko stroži od engleskog zbog toga jer su porezni obveznici morali, pod prijetnjom kazne, točno prijaviti svoj dohodak, a bilo je veoma teško (gotovo nemoguće) da ratar, mali obrtnik ili netko drugi sastavi pravu bilancu, kakvu zahtjevaju pruski porezni uredi, kad ni jedan od njih ne vodi trgovačke knjige.

³Iznosi dohotka koji nije oporeziv, tj. koji umanjuje poreznu osnovicu jer se sa stajališta pravednosti smatra da ne treba oporezivati dohodak koji služi za pokrivanje osnovnih životnih potreba poreznog obveznika

⁴Kad se govori o porezu na dohodak na tlu Njemačke valja istaknuti da je na porezni sustav druge polovice 19. stoljeća utjecao snažan radnički pokret te ideolozi (Marx, Lassalle i drugi), koji u porezu na dohodak vide moćno oružje u borbi protiv rasprostranjenih potrošnih poreza kojim teret najvećim dijelom snose siromašni slojevi društva.

Što se tiče poreza na dohodak u poreznim sustavima drugih država, u Švicarskoj se takav porez u poreznom sustavu javlja kao kantonalni porez⁵ još u 19. stoljeću, u SAD-u se porez na dohodak primjenjivao od 1861 – 1872 godine te su se sredstvima tog poreza financirali troškovi građanskog rata i podmirivali rashodi vezani uz uklanjanje ratnih razaranja. Austrijski sustav neposrednih poreza⁶ bio je tehnički dotjeran i nosio je mnoga rješenja koja su se mogla ocijeniti modernima jer nisu zaostajala za onima uvrštenima u porezne sustave Engleske, Francuske i Njemačke. Godine 1898. Austrija je u svoj porezni sustav uključila i porez na dohodak. Mađarski sustav neposrednih poreza primjenjivao se je i u Hrvatskoj (osim u Dalmaciji). Uvođenje poreza na dohodak nije prošlo bez većih otpora. Godine 1909. dohodarina je konačno bila uvezena u mađarski porezni sustav, međutim to nije značilo da će se ona odmah i primjenjivati.⁷ Na području Jugoslavije se, sve do donošenja Zakona o neposrednim porezima 1928. godine, primjenjivalo pet različitih poreznih sustava. U porezni sustav Jugoslavije se spomenutim Zakonom nije uključivao i porez na dohodak, tek 1959. godine je u njezin sustav bio uveden porez iz ukupnog prihoda građana (time je uspostavljeno cedularno oporezivanje dohotka). Hrvatska je donošenjem Zakona o porezu na dohodak, krajem 1993. godine, u svoj porezni sustav uključila i sintetički (jedinstveni) porez na dohodak koji je u primjeni od 1. siječnja 1994. godine.

2.3. Obilježja poreza na dohodak

Kada govorimo o porezu na dohodak bitno je definirati što je zapravo porez na dohodak. Porez na dohodak se može definirati kao porez kojim se oporezivanje ekonomske snage fizičkih osoba primarno, ali ne i isključivo, zasniva na dohotku jer se uz ekonomsku snagu pri oporezivanju dohotka uzimaju u obzir i druge okolnosti koje se odnose na poreznog obveznika.

Porez na dohodak ima sljedeća osnovna obilježja (Jelčić, 1997):

1. Taj se porez odnosi na ukupni dohodak poreznog obveznika. Po tome se on razlikuje od poreza na prihod, kojim se oporezuju samo pojedini oblici prihoda, odnosno samo određeni dijelovi dohotka.
2. Porezom na dohodak zahvaća se ukupni neto dohodak. Pod time se podrazumijeva da se pri oporezivanju respektiraju, i kao odbitne stavke tretiraju troškovi, koji su bili potrebni da bi se sam dohodak ostvario.

⁵Švicarska ima 26 kantona.

⁶U Hrvatskoj se primjenjivao u Dalmaciji.

⁷Primjena je trebala započeti 1911. godine, no propisom iz 1914. godine utvrđeno je da će se porez na dohodak početi primjenjivati od 1915. godine.

3. Nasuprot potrošnim porezima, koji su orijentirani na dohodak u procesu uporabe dohotka, porez na dohodak se zasniva na stjecanju dohotka, tj. na dohotku kakav postoji kao rezultat pritjecanja raznih prihoda tijekom razdoblja oporezivanja.
4. Porez na dohodak je osobni porez. Kod tog poreza se uzimaju u obzir posebne osobne okolnosti koje su povezane s poreznim obveznikom. Ta karakteristika poreza na dohodak je rezultat :
 - a) od poreza oslobođenih iznosa koji se odnose na osobu samog poreznog obveznika
 - b) brojnih odbitaka
 - c) progresivne tarife
5. Porez na dohodak je direktni porez što znači da se plaća prije i neovisno o trošenju dohotka.
6. Porez na dohodak jedan je od najsloženijih poreza. On na strani države pretpostavlja postojanje dobro organizirane, sposobne porezne uprave, a na strani poreznih obveznika relativno velik stupanj spremnosti na suradnju, kao i dobro organiziran sustav evidencije za razrez tog poreza potrebnih podataka.
7. Porez na dohodak se odnosi na fizičke osobe. Ovu karakteristiku poreza na dohodak treba posebno istaknuti zato što se ponegdje⁸ pojam dohotka rabi i tumači u širem smislu, odnosno terminom poreza na dohodak (eng.income tax) obuhvaća se kako porez na dohodak fizičkih osoba, što u biti porez na dohodak u užem smislu i je⁹, tako i porez na dohodak pravnih osoba koji se odnosi na društveni porez, koji je u naš porezni sustav uključen pod nazivom porez na dobit.

⁸Osobito u anglosaksonskom pravu.

⁹U kojem se on uglavnom rabi na području Zapadne Europe i kod nas.

2.4. Oblici poreza na dohodak

Kada se govori u osnovnim oblicima poreza na dohodak moguće je razlikovati tri osnovna oblika tog poreza. To su engleski, romanski te germanski tip poreza na dohodak (Jelčić, 1997 i Trošelj, 2011).

1. Za engleski oblik poreza na dohodak značajno je to što se kod takvog oblika dohodak fizičkih osoba najprije oporezuje primjenom proporcionalnog općeg poreza na dohodak (eng. income tax) na pojedine dijelove dohotka, a potom se oni dohodci koji prelaze neki utvrđeni iznos, oporezuju primjenom dodatnog progresivnog poreza (eng. surtax). Radi se o primjeni dvaju različitih poreza, tako da se primjenom općeg poreza na dohodak više uzima u obzir osobne karakteristike poreznog obveznika, negoli je to slučaj kod primjene dodatnog progresivnog poreza. Opći porez na dohodak se ubire od tzv. cedula koje su (dijelom) podijeljene na različite slučajeve (eng. cases), pa se za cedule i slučajeve primjenjuju posebne odredbe pri utvrđivanju oporezivog iznosa pojedinog prihoda.

2. Romanski oblik poreza na dohodak je oblik poreza na dohodak koji se još uvijek oslanja na cedule kao sastavni dio postupka oporezivanja dohotka, budući da se određene vrste prihoda¹⁰ oporezuju cedularnim porezima, stoga su poznati pod nazivom "porezi na određene vrste prihoda". Ti su cedularni porezi dijelom proporcionalni, a dijelom progresivni i pri oporezivanju njihovom primjenom ne uzimaju se u obzir nikakve posebne okolnosti povezane uz osobu poreznog obveznika (razlika između romanskog i engleskog oblika poreza na dohodak). Drugi korak pri oporezivanju dohotka je primjena progresivnog dopunskog poreza, kod kojeg se, za razliku od cedularnih poreza, pri oporezivanju relevantnima za utvrđivanje ukupnog poreznog opterećenja uzimaju u obzir posebne okolnosti poreznog obveznika.

3. Treći oblik poreza na dohodak je germanski oblik. S obzirom da se u ukupni dohodak sintetiziraju različite vrste dohotka ovaj tip se još naziva sintetički ili jedinstveni porez na dohodak. Prvi put je uveden u porezni sustav 1881. godine u Njemačkoj. Smatra se da ovaj model oporezivanja najbolje odgovara slobodnom poduzetništvu i tržišnom gospodarstvu, pa je to i bio razlog da su ga mnoga gospodarstva uvela u svoje fiskalne sustave, kao i Republika Hrvatska. Također, smatra se da je ovaj model i veoma izdašan porez na dohodak. Osim toga, pravedan je i univerzalne naravi jer se odmjerava zavisno od cjelokupne porezne snage poreznog obveznika, odnosno poreznog domaćinstva.

¹⁰Prihodi od nekretnina, kapitala te od obavljanja nekog zanimanja.

3. DOPRINOSI

Doprinosi su jedna od najstarijih vrsta javnih prihoda. Javljaju se u doba kasnog feudalizma u Engleskoj, a kasnije i u ostalim europskim zemljama i u Sjevernoj Americi. Povod za uvođenje doprinosa u financijski sustav država bila je sve veća potreba izgradnje objekata od javnog interesa (putovi, luke, nasipi, komunalni objekti, mostovi itd.). Dosadašnji razvoj doprinosa pokazao je snažnu korelaciju s ekonomskom ekspanzijom zemalja, osobito poslije industrijske revolucije. U današnje vrijeme doprinosi se sve manje koriste zapravo nestaju (Sever, 1995).

3.1. Pojam i značajke doprinosa

Postoje više značenja pojma doprinosa. Neki autori smatraju da je objašnjenje pojma doprinosa izvedeno u financijskoj literaturi uvažavanjem načela teorije korisnosti (tj. da za plaćeni doprinos, kao javni prihod, obveznik mora raspolagati s ekvivalentnom vrijednošću koristi). Bez obzira na različite definicije i različita objašnjenja doprinosa, resurs doprinosa moguće je opredijeliti značajkama kao što su (Sever, 1995):

1. postojanje stvarne ili moguće koristi koju određeni krug korisnika ima od aktivnosti države;
2. visina obveze plaćanja doprinosa ovisi o troškovima koje država ima kod obavljanja određene aktivnosti ili o vrijednosti posebne izravne koristi koju imaju obveznici doprinosa od usluga države;
3. doprinosi imaju obvezatni karakter;
4. obveza plaćanja doprinosa nije provocirana zahtjevom obveznika

Temeljni smisao funkcije doprinosa ostvaruje se upravo u obavljanju nekoliko funkcija kao jednog resursa javnih prihoda. Te funkcije su:

1. razvoj (npr. izgradnja javnih objekata)
2. alokacija raspoloživih materijalno-financijskih sredstava korisnika javnog investiranja u objekte lokalnog značaja
3. socijalna funkcija kojom se nastoji neutralizirati višak za korisnike učinaka doprinosa u javnom sektoru aktivnosti (npr. zbog ulaganja u infrastrukturne objekte povećava se vrijednost nepokretne imovine), stoga taj višak vrijednosti objekta treba korigirati udjelom korisnika u javnom financiranju pomoću doprinosa.

3.2. Razvoj doprinosa u Republici Hrvatskoj

Doprinosi za socijalno osiguranje su prisutni i u hrvatskom fiskalnom sustavu kroz mirovinsko i zdravstveno osiguranje, ozljede na radu, doprinose za zapošljavanje, dječji doplatak te vodni doprinos (Sever, 1995).

Tablica 1. Doprinosi za socijalno osiguranje iz plaće (na teret posloprimca) u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1994. do 2014. godine (u %)

Razdoblje	Doprinosi za socijalno osiguranje IZ plaće (na teret posloprimca)						
	Mirovinsko osiguranje	Zdravstveno osiguranje	Ozljede na radu	Zapošljavanje	Dječji doplatak	Vodni doprinos	Ukupno doprinosi iz plaće
1994.	13,50	7,50	2,00	2,00	2,50	-	25,50
1995.	12,75	7,00	1,90	1,90	2,20	-	23,85
Siječanj-srpanj, 1996.	12,75	7,00	1,90	1,90	2,20	-	23,85
Kolovoz-prosinac, 1996.	12,75	7,00	0,85	0,85	2,20	-	22,80
1997.	12,75	7,00	0,85	0,85	2,20	-	22,80
Siječanj, 1998.	12,75	7,00	0,85	0,85	2,20	-	22,80
Veljača-lipanj, 1998.	10,75	9,00	0,85	0,85	2,20	-	22,80
Srpanj-prosinac, 1998.	10,75	9,00	0,85	-	-	-	20,60
1999.-2002.	10,75	9,00	0,85	-	-	-	20,60
2003.-.....	20,00	-	-	-	-	-	20,00

Izvor: RIF (2009), Obavijesti, Dodatak uz časopis 1/2009, NN 22/2012

U razdoblju od 1994. do 2014. godine u Republici Hrvatskoj dogodile su se promjene stopa doprinosa za socijalno osiguranje iz plaće koji su na teret posloprimca i na plaću koji su na teret poslodavca. Promjene stopa doprinosa za socijalno osiguranje iz plaće (Tablica 1.) bile su te da su stope mirovinskog osiguranje najprije opadale (do 2002. godine), a potom su porasle do 20% te se nisu mijenjale do danas, stope zdravstvenog osiguranja su u razdoblju od 1994. do 2002. godine rasle, a od 2003. godine više nisu bile na teret posloprimca. Što se tiče stopa za ozljede na radu, zapošljavanja i dječjeg doplatka one su tijekom navedenog razdoblja opadale. Od veljače 1998. godine ukinuti su doprinosi za zapošljavanje i dječji doplatak, a 2003. godine ukinuti su doprinosi za ozljede na radu. Ukupni doprinosi iz plaće su 1994. godine bili u visini 25,50%, a od 2003. visina ukupnih doprinosa iznosi 20% bruto dohotka.

Tablica 2. Doprinosi za socijalno osiguranje na plaću (na teret poslodavca) u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1994. do 2014. godine (u %)

Razdoblje	Doprinosi za socijalno osiguranje NA plaću (na teret poslodavca)						
	Mirovinsko osiguranje	Zdravstveno osiguranje	Ozljede na radu	Zapošljavanje	Dječji doplatak	Vodni doprinos	Ukupno doprinosi na plaću
1994.	13,50	7,50	-	-	0,80	0,80	22,60
1995.	12,75	7,00	-	-	0,76	0,76	21,27
Siječanj-srpanj, 1996.	12,75	7,00	-	-	0,76	0,76	21,27
Kolovoz-prosinac, 1996.	11,75	7,00	-	0,85	0,76	0,76	22,12
1997.	12,75	7,00	-	0,85	0,76	0,76	22,12
Siječanj, 1998.	12,75	7,00	-	0,85	0,76	0,76	22,12
Veljača-lipanj, 1998.	10,75	9,00	-	0,85	0,76	0,76	22,12
Srpanj-prosinac, 1998.	10,75	9,00	-	0,85	-	-	20,60
1999.	10,75	9,00	-	0,85	-	-	20,60
Siječanj-svibanj, 2.000.	10,75	9,00	-	0,85	-	-	20,60
Lipanj-prosinac, 2.000.	8,75	7,00	-	0,85	-	-	16,60
2001.	8,75	7,00	-	0,85	-	-	16,60
2002.	8,75	7,00	0,47	0,85	-	-	17,07
2003.-travanj 2012.	-	15,00	0,50	1,70	-	-	17,20
Svibanj 2012.-ožujak 2014.	-	13,00	0,50	1,70	-	-	15,20
Travanj 2014.-...	-	15,00	0,50	1,70	-	-	17,20

Izvor: RIF (2009), Obavijesti, Dodatak uz časopis1/2009, NN 22/2012

Promjene stopa doprinosa na plaću (Tablica 2.) bile su te da su stope doprinosa za mirovinsko osiguranje opadale do 2002. godine, a 2003. godine bile su ukinute. Stope doprinosa za zdravstveno osiguranje su u razdoblju od 1994. do travnja 2012. godine rasle (1994. godine iznosile su 7,5%, u travnju 2012. godine iznosile su 15%), zatim su u svibnju 2012. godine pale na 13%, ali su opet u travnju 2014. godine porasle na 15%. Doprinosi za ozljede na radu se javljaju 2003. godine u visini od 0,47 %, a danas iznose 0,50 %. Doprinosi za zapošljavanje se javljaju u kolovozu 1996. godine te ostaju nepromijenjeni do 2003. godine. Godine 2003. doprinosi za zapošljavanje rastu sa 0,85 % na 1,70%. Doprinosi za dječji doplatak i vodni doprinosi primjenjivali su se u razdoblju od 1994. do lipnja 1998. godine, te su nakon navedenog razdoblja ukinuti. Ukupni doprinosi na plaću su 1994. godine bili u visini od 22,60%, ali su tijekom razdoblja od 1994. do 2014. godine opadali te danas iznose 17,20%.

4. ANALIZA PROMJENA U SUSTAVU OPOREZIVANJA DOHOTKA U HRVATSKOJ

U ovom poglavlju analizirat će se sustav oporezivanja dohotka u Republici Hrvatskoj. Prikazat će se utjecaj promjena poreznih stopa, osobnog odbitka te poreznih oslobođenja na pojedinca i obitelj.

Oporezivanje se na obitelj može odraziti na različite načine, ovisno o tome koji model oporezivanja obitelji se primjenjuje. Postoje četiri modela oporezivanja obitelji, a ti modeli su:

a) model pojedinačnog oporezivanja u kojem se porez razrezuje na pojedini dohodak svakog pojedinca u obitelji, odnosno pojedinac plaća porez na dohodak koji ostvaruje

b) model punog zajedničkog oporezivanja u kojem se svi pojedinačni dohodci u obitelji zbrajaju te se na ukupni dohodak primjenjuju Zakonom propisane porezne stope

c) model zajedničkog oporezivanja primjenom djelomičnog splittinga u kojem se porez razrezuje na dva odvojena nominalno jednaka dijela ukupnog dohodka obitelji

d) model zajedničkog oporezivanja primjenom punog splittinga u kojem se porez razrezuje na onoliko dijelova ukupnog dohodka obitelji koliko obitelj ima članova (Jelčić,1997).

U Republici Hrvatskoj se, kao i u Sloveniji, Italiji i Finskoj, primjenjuje model pojedinačnog oporezivanja u kojem se porez razrezuje na pojedini dohodak svakog pojedinca u obitelji, odnosno pojedinac plaća porez na dohodak koji ostvaruje, dok se u Njemačkoj primjenjuje i model pojedinačnog oporezivanja i model punog zajedničkog oporezivanja u kojem se dohodci supružnika zbrajaju te se na ukupni dohodak primjenjuju Zakonom propisane porezne stope.

Tablica 3. Granične porezne stope¹¹ za 2015. u Hrvatskoj

Granična porezna stopa	Oporeziv dohodak pojedinca, oženjenih, udovica/udovca i glave obitelji (u hrvatskim kunama)
12%	0 – 2.200,00
25%	2.200,00 – 13.200,00
40%	13.200,00 +

Izvor: Službena stranica Porezne uprave RH, 2015.

U Republici Hrvatskoj postoje samo tri granične porezne stope (12%, 25% i 40%) te tri porezna razrada koja su jednaka za sve porezne obveznike (pojedince, obitelji, udovice

¹¹Za koliko posto će se promijeniti porezno opterećenje ako se promijeni osnovica.

itd.)

Tablica 4. Granične porezne stope za 2014. u Njemačkoj

Pojedinci		Supružnici	
Granična porezna stopa	Oporezivi dohodak (u eurima)	Granična porezna stopa	Oporezivi dohodak (u eurima)
0%	0 – 8.354,00	0%	0 – 16.708,00
14%	8.355,00 – 52.882,00	14%	16.709,00 – 105.764,00
42%	52.883,00 – 250.730,00	42%	105.765,00 – 501.460,00
45%	250.731,00 +	45%	501.461,00 +

Izvor: InterNations, 2015.

U Tablici 4. prikazane su granične porezne stope u Njemačkoj 2014. godine. Njemačka ima tri različitih graničnih poreznih stopa (14%, 42% i 45%) i različite porezne razrede za pojedince i supružnike. Uz navedene granične porezne stope kojima se oporezuje dohodak u Njemačkoj se plaća i prirez solidarnosti od 5,5 %.

Tablica 5. Granične porezne stope za 2013. u SAD-u

Granična porezna stopa	Oporezivi dohodak pojedinca (u američkim dolarima)	Zajednički oporezivi dohodak bračnih partnera i oporezivi dohodak udovica/udovca (u američkim dolarima)	Oporezivi dohodak bračnih partnera odvojeno (u američkim dolarima)	Oporezivi dohodak glave obitelji (u američkim dolarima)
10%	0 – 9.075,00	0 – 18.150,00	0 – 9.075,00	0 – 12.950,00
15%	9.076,00 – 36.900,00	18.151,00 – 73.800,00	9.076,00 – 36.900,00	12.951,00 – 49.400,00
25%	36.901,00 – 89.350,00	73.801,00 – 148.850,00	36.901,00 – 74.425,00	49.401,00 – 127.550,00
28%	89.351,00 – 186.350,00	148.851,00 – 226.850,00	74.426,00 – 113.425,00	127.551,00 – 206.600,00
33%	186.351,00 – 405.100,00	226.851,00 – 405.100,00	113.426,00 – 202.550,00	206.601,00 – 405.100,00
35%	405.101,00 – 406.750,00	405.101,00 – 457.600,00	202.551,00 – 228.800,00	405.101,00 – 432.200,00
39,60%	406.751,00 +	457.601,00 +	228.801,00 +	432.201,00 +

Izvor: IRS, 2014.

U Tablici 5. prikazane su granične porezne stope u SAD-u za 2014. godinu. SAD ima sedam različitih graničnih poreznih stopa (10%, 15%, 25%, 28%, 33%, 35% i 39,6%), te različite porezne razrede za svaku kategoriju poreznih obveznika. U odnosu na Hrvatsku, Amerikanci godišnje potrošne enormno veliki broj sati za popunjavanje porezne prijave pošto je oporezivanje dohodka u SAD-u puno kompliciranije od oporezivanja dohodka u Hrvatskoj. Također, mnogi Amerikanci popunjavaju svoju poreznu prijavu sa krivim podacima nadajući se da će dobit veći povrat poreza te da, zbog kompleksnosti poreznog sustava, porezna uprava neće primijetiti njihove pogreške. Međutim, to samo oduzima vrijeme i novac

poreznoj upravi koja je zadužena upravo za ispravljanje takvih, namjernih ili slučajnih, pogrešaka (Horaček, 2008).

Tablica 6. Granične porezne stope za 2014. u Italiji

Granična porezna stopa	Oporezivi dohodak (u eurima)
23%	0 – 15.000,00
27%	15.000,00 – 28.000,00
38%	28.000,00 – 55.000,00
41%	55.000,00 – 75.000,00
43%	75.000,00 +

Izvor: Worldwide tax guide, 2014.

Italija (Tablica 6.) ima jednake porezne razrede za sve kategorije poreznih obveznika (supružnike, pojedince, udovice...) poput Hrvatske. Italija ima pet različitih graničnih poreznih stopa. U Italiji županijski prirez koji može biti u rasponu od 1,23% do 1,73%, gradski/općinski prirez koji može biti maksimalno 0,09%, te prirez solidarnosti od 0,08%

Tablica 7. Granične porezne stope za 2014. u Sloveniji

Granična porezna stopa	Oporezivi dohodak (u eurima)
16%	0 – 8.021,34
27%	8.021,34 – 18.960,28
41%	18.960,28 – 70.907,20
50%	70.907,20 +

Izvor: Službena stranica Porezne uprave Slovenije, 2015.

I Slovenija (Tablica 7.) ima jednake porezne razrede za sve kategorije ljudi (supružnike, pojedince, udovice itd.) poput Hrvatske i Italije. Slovenija ima četiri granične porezne stope.

Tablica 8. Granične porezne stope za 2014. u Finskoj

Granična porezna stopa	Oporezivi dohodak (u eurima)
0%	0 – 16.300,00
6,5%	16.300,00 – 24.300,00
17,5%	24.300,00 – 39.700,00
21,5%	39.700,00 – 71.400,00
29,75%	71.400,00 – 100.000,00
31,75%	100.000,00 +

Izvor: Worldwide tax guide, 2014.

Finska (Tablica 8.) ima jednake porezne razrede za sve kategorije ljudi (supružnike, pojedince, udovice itd.) poput Hrvatske, Italije i Slovenije. Finska ima pet različitih graničnih poreznih stopa. U Finskoj se također plaća lokalni prizrez koji može biti u rasponu od 16% - 21%, te crkveni porez u rasponu od 1% do 2,25%.

4.1. Osnovni materijalni elementi oporezivanja dohotka u Republici Hrvatskoj

Kod osnovnih materijalnih elemenata oporezivanja dohotka u Republici Hrvatskoj se promatra tko plaća porez na dohodak, na što i po kojim stopama. Promatraju se i osobni odbici i porezne olakšice.

4.1.1. Porezni obveznik

Porezni obveznici poreza na dohodak u Hrvatskoj su fizičke osobe koje ostvaruju dohodak i nasljednici za sve porezne obveze koje proizlaze iz dohotka što ga je ostavitelj ostvario do svoje smrti. Ako dohodak ostvaruje fizička osoba koja u Hrvatskoj ima prebivalište ili uobičajeno boravište ili nema prebivalište ili uobičajeno boravište ali je zaposlena u državnoj službi Republike Hrvatske i po toj osnovi prima plaću takvu osobu naziva se rezidentom, dok se onu fizičku osobu koja u Republici Hrvatskoj ostvaruje dohodak koji podliježe oporezivanju, ali nema ni prebivalište ni uobičajeno boravište u Hrvatskoj, naziva nerezidentom (Zakon o porezu na dohodak, 2004).

4.1.2. Porezna osnovica

Osnovica poreza na dohodak jest ukupni iznos dohotka prema svim izvorima dohotka i to:

- 1) dohodak od nesamostalnog rada
- 2) dohodak od samostalne djelatnosti umanjen za:
 - 2a) iznos plaća novozaposlenih osoba
 - 2b) iznos državne potpore za obrazovanje i izobrazbu te za iznos potpore male vrijednosti za izvođenje praktične nastave i vježbe naukovanja u sustavu vezanih obrta prema posebnim propisima,
 - 2c) iznos izdataka za istraživanje i razvoj
 - 2d) preneseni gubitak koji je ostvaren po osnovi obavljanja samostalne djelatnosti
- 3) dohodak od imovine i imovinskih prava
- 4) dohodak od kapitala
- 5) dohodak od osiguranja
- 6) drugi dohodak umanjen za osobni odbitak.(Narodne novine br.157/14)

4.1.3. Porezna stopa

Porezna stopa je dio porezne osnovice za koji će se ona smanjiti u ime plaćanja poreza odnosno omjer poreznog iznosa i porezne osnovice. Postoji više vrsta poreznih stopa. Progresivna porezna stopa je ona porezna stopa koja raste s dohotkom, proporcionalna porezna stopa je stopa koja se ne mijenja iako se je dohodak promijenio, te regresivna porezna stopa koja pada kako se dohodak povećava.

Različite zemlje primjenjuju različite porezne stope pri oporezivanju dohotka, no uglavnom se radi o progresivnim poreznim stopama.

U Republici Hrvatskoj se primjenjuje još i prirez porezu na dohodak. Porezna osnovica za izračun iznosa prireza je utvrđeni iznos poreza na dohodak. Prirez porezu na dohodak je gradski ili općinski prihod, a porezni obveznici su osobe koje ostvaruju dohodak i imaju prebivalište ili uobičajno boravište u gradu ili općini koji su propisali obvezu plaćanja prireza. Svaka općina može utvrditi stopu prireza do 10%, grad koji ima manje od 30.000 stanovnika do 12%, grad koji ima iznad 30.000 stanovnika do 15%, poseban je grad Zagreb koji može imati maksimalnu stopu prireza od 30 %. U Tablici 9. prikazane su stope prireza porezu na dohodak u istarskim gradovima i gradovima koji su sjedišta županija ukoliko primjenjuju prirez.

Tablica 9. Prirez poreza na dohodak u istarskim gradovima i gradovima koji su sjedišta županija

Grad	Stopa prireza
Buzet / Buje / Labin / Rovinj/ Umag	6,00%
Pazin	9,00%
Pula/ Bjelovar/ Slavonski Brod/ Zadar	12,00%
Sisak/ Varaždin/ Gospić/ Virovitica/ Požega/ Šibenik/ Split/ Dubrovnik/ Čakovec	10,00%
Osijek	13,00%
Rijeka	15,00%
Zagreb	18,00%
Karlovac	14,00%

Izvor: Vlastita izrada prema: Službena stranica Porezne uprave RH, 2015.

Tablica 10. Porezni razredi i stope poreza na dohodak u Hrvatskoj za razdoblje 1995. - 2000. godine

Godina	Porezni razred 1	Porezna stopa	Porezni razred 2	Porezna stopa
1995. - 1996.	0 – 2.100,00	25%	2.100,00 -	35%
1997. - 1998.	0 – 2.400,00	20%	2.400,00 -	35%
1999.	0 – 3.000,00	20%	3.000,00 -	35%
1-3 mj. 2000.	0 – 3.000,00	20%	3.000,00 -	35%
4-12mj. 2000.	0 – 3.750,00	20%	3.750,00 -	35%

Izvor: Šimović, 2012.

U Hrvatskoj su u razdoblju od 1995. - 2000. godine postojala dva porezna razreda. Veličina poreznih razreda vezana je uz visinu osnovnog osobnog odbitka, odnosno prvi porezni razred čine iznosi između 0 i trostrukog osobnog odbitka promatrane godine. 1995. i 1996. godine osnovni osobni odbitak iznosio je 700,00 kn pa je veličina razreda bila od 0 – 2.100,00 kn, dok je 2000. osnovni osobni odbitak iznosio 1.250,00 kn pa je veličina razreda bila od 0 – 3.750,00 kn. Prvi porezni razred oporezivao se je poreznom stopom od 25%, a kasnije od 20%, dok se drugi porezni razred konstantno oporezivao poreznom stopom od 35%, a činili su ga iznosi veći od trostrukog osobnog odbitka.

Tablica 11: Porezni razredi i stope poreza na dohodak u Hrvatskoj za razdoblje 2001. - 2014. godine

Godina	Porezni razred 1	P.S.	Porezni razred 2	P.S.	Porezni razred 3	P.S.	Porezni razred 4	P.S.
2001.-2002.	0-2.500,00	15%	2.500,00-6.250,00	25%	6.250,00-	35%		
2003.-2004.	0-3.000,00	15%	3.000,00-7.500,00	25%	7.500,00-21.000,00	35%	21.000,00 -	45%
2005.-2007.	0-3.200,00	15%	3.200,00-8.000,00	25%	8.000,00-22.400,00	35%	22.400,00 -	45%
1-6mj.2008.	0-3.200,00	15%	3.200,00-8.000,00	25%	8.000,00-22.400,00	35%	22.400,00 -	45%
7 mj. 2008.-6 mj. 2010.	0-3.600,00	15%	3.600,00-9.000,00	25%	9.000,00-25.200,00	35%	25.200,00 -	45%
7 mj. 2010. - 2 mj.2012.	0-3.600,00	12%	3.600,00-10.800,00	25%	10.800,00-	40%		
3 mj.2012. - 2014.	0-2.200,00	12%	2.200,00-8.800,00	25%	8.800,00-	40%		

Izvor: Šimović, 2012.

U 2001. i 2002. godini postojala su 3 porezna razreda, 2003. do kraja lipnja 2010. Zakonom o porezu na dohodak bila su propisana 4 porezna razreda, a u daljnjem razdoblju do 2014. godine su na snazi opet bila 3 porezna razreda. Od 2001. do 2013. godine prvi porezni razred činili su iznosi od 0 do dvostrukog osnovnog osobnog odbitka u promatranoj godini, dok je 2014. godine prvi porezni razred sadržavao iznose od 0 do visine osnovnog osobnog odbitka. Porezne stope kojim se je oporezivao 1. porezni razred iznosile su najprije 15%, a kasnije 12%. Drugi porezni razred, koji je konstantno bio oporezivao poreznom stopom od 25%, je u razdoblju od 2001. do kraja 6. mjeseca 2010 sadržavao iznose u visini od dvostrukog osnovnog osobnog odbitka do peterostrukog osnovnog osobnog odbitka, u razdoblju od srpnja 2010. do kraja veljače 2012. sadržavao je iznose u visini od dvostrukog osobnog odbitka do šesterostrukog osnovnog osobnog odbitka, dok je u razdoblju od ožujka 2012. do kraja 2014. sadržavao iznose u visini od jednog osnovnog osobnog odbitka do četverostrukog osnovnog osobnog odbitka. Treći porezni razred, u razdoblju od 2003. do kraja lipnja 2010. (kad je u Hrvatskoj postojao i četvrti porezni razred), sadrži iznose u visini od peterostrukog osnovnog osobnog odbitka do četrnaesterostrukog osnovnog osobnog odbitka te je u tom razdoblju bio oporezivao sa poreznom stopom od 35%, a kasnije sa poreznom stopom od 40%. Četvrti porezni razred, u razdoblju kad je u Hrvatskoj postojao, oporezivao se je poreznom stopom od 45%.

4.1.4. Osobni odbitak

Osobni su odbici iznosi dohotka koji nisu oporezivi. Oni umanjuju poreznu osnovicu jer se sa stajališta pravednosti smatra da ne treba oporezivati dohodak koji služi za pokrivanje osnovnih životnih potreba poreznog obveznika tzv. egzistencijalni minimum. Osobni odbitak koji se odobrava za poreznog obveznika naziva se osnovnim osobnim odbitkom, a odbici za supružnika, djecu i druge uzdržavane osobe nazivaju se osobnim odbicima za uzdržavane članove obitelji.

Tablica 12. Mjesečni osnovni osobni odbitak u Hrvatskoj od 1995. do 2000. godine

Godina	Osnovni osobni odbitak	Osobni odbitak umirovljenika	Osnovni osobni odbitak s prebivalištem na području posebne državne skrbi		
			1.skupina	2.skupina	3.skupina
1995.	700,00	1.750,00			
1996.	700,00				
1997.	800,00				
1998.	800,00	2.000,00	3.500,00	2.800,00	
1999.	1.000,00	2.500,00	3.500,00	2.800,00	
2000.	1.000,00 od 1. travnja 1.250,00	2.500,00	3.500,00	2.800,00	

Izvor: Petrović, 2007.

Mjesečni osnovni osobni odbitak mijenjao se je tijekom razdoblja prikazanog u tablici 12., te se je nastavio mijenjati i nakon prikazanog razdoblja (Tablica 12.). U odnosu na 1995. godinu 2000. je osnovni osobni odbitak bio veći za 550,00 kn te je od 1.04.2010. iznosio 1.250,00 kn. 1998. godine prvi put se javlja povećani osnovni osobni odbitak za osobe s prebivalištem na području posebne državne skrbi te iznosi 3.500,00 kn za 1. skupinu potpomognutih područja, i 2.800,00 kn za 2. skupinu potpomognutih područja.

Tablica 13. Mjesečni osnovni osobni odbitak u Hrvatskoj od 2001. do 2014. godine

Godina	Osnovni osobni odbitak	Osobni odbitak umirovljenika	Osnovni osobni odbitak s prebivalištem na području posebne državne skrbi		
			1.skupina	2.skupina	3.skupina
2001.	1.250,00	2.500,00	3.750,00	3.125,00	2.500,00
2002.	1.250,00	2.500,00	3.750,00	3.125,00	2.500,00
2003.	1.500,00	2550,00	3.750,00	3.000,00	2.250,00
2004.	1.500,00	3.000,00	3.750,00	3.000,00	2.250,00
2005.	1.600,00	3.000,00	3.840,00	3.200,00	2.400,00
2006.	1.600,00	3.000,00	3.840,00	3.200,00	2.400,00
2007.	1.600,00	3.000,00	3.840,00	3.200,00	2.400,00
2008.	1.600,00 od 1.srpnja 1.800,00	3.000,00 od 1. srpnja 3.200,00	3.840,00	3.200,00	2.400,00
2009.	1.800,00	3.200,00	3.840,00	3.200,00	2.400,00
2010.	1.800,00	3.200,00	3.840,00	3.200,00	2.400,00
2011.	1.800,00	3.200,00	3.840,00	3.200,00	2.400,00
2012.	1.800,00 od 1.ožujka 2.200,00	3.200,00 od 1. ožujka 3.400,00	3.840,00	3.200,00	2.400,00
2013.	2.200,00	3.400,00	3.840,00	3.200,00	2.400,00
2014.	2.200,00	3.400,00	3.840,00	3.200,00	2.700,00

Izvor: Petrović,2007. i NN br.150/02, 163/03,30/04, 177/04, 73/08, 80/10, 114/11, 22/12, 144/12, 125/13, 148/13

Godine 2000. osobni odbitak nastavio se je mijenjati. U odnosu na prethodnu godinu, 2001. godine povećao se osobni odbitak za 1. i 2. skupinu područja posebne državne skrbi te je uvedena i treća skupina potpomognutih područja. U treću skupinu područja posebne državne skrbi pripadaju područja općina i gradova Republike Hrvatske koja zaostaju u razvoju prema tri kriterija razvijenosti : ekonomskom, strukturnom i demografskom kriteriju. Godine 2014. osnovni osobni odbitak iznosio je 2.200,00 kn i osobni odbitak umirovljenika iznosio je 3.400,00 kn. Osnovni osobni odbitak s prebivalištem na području posebne državne skrbi, 2014. godine, u 1. skupini iznosio je 3.840,00 kn , u 2. skupini 3.200,00 kn, a u 3. 2.700,00 kn.

Tablica 14. Osobni odbici u Hrvatskoj 2015. godine

OSOBNİ ODBITAK	FAKTOR	IZVAN POTPOMOĖNUTIH PODRUĖJA I PODRUĖJA GRADA VUKOVARA		1. SKUPINA POTPOMOĖNUTIH PODRUĖJA I PODRUĖJE GRADA VUKOVARA		2. SKUPINA POTPOMOĖNUTIH PODRUĖJA	
		MjeseĖna svota (kn)	Godišnja svota (kn)	MjeseĖna svota (kn)	Godišnja svota (kn)	MjeseĖna svota (kn)	Godišnja svota (kn)
Osnovni osobni odbitak	1	2.600,00	31.200,00	3.500,00	42.000,00	3.000,00	36.000,00
Osnovni odbitak umirovljenika		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Uzdržavani članovi uže obitelji i bivši braĖni drug za kojeg se plaća alimentacija	0,5	1.300,00	15.600,00	1.750,00	21.000,00	1.500,00	18.000,00
Prvo dijete	0,5	1.300,00	15.600,00	1.750,00	21.000,00	1.500,00	18.000,00
Drugo dijete	0,7	1.820,00	21.840,00	2.450,00	29.400,00	2.100,00	25.200,00
Treće dijete	1	2.600,00	31.200,00	3.500,00	42.000,00	3.000,00	36.000,00
Ĉetvrto dijete	1,4	3.640,00	43.680,00	4.900,00	58.800,00	4.200,00	50.400,00
Peto dijete	1,9	4.940,00	59.280,00	6.650,00	79.800,00	5.700,00	68.400,00
Porezni obveznik i svaki uzdržavani ėlan uže obitelji i svako dijete, ako su osobe s invaliditetom	0,3	780,00	9.360,00	1.050,00	12.600,00	900,00	10.800,00
Porezni obveznik i svaki uzdržavani ėlan uže obitelji i svako dijete ako su osobe kojima je rješenjem, na temelju posebnih propisa, utvrđena invalidnost po jednoj osnovi 100% i/ili koji radi invalidnosti imaju, na temelju posebnih propisa, pravo na tuđu pomoć i njegu	1	2.600,00	31.200,00	3.500,00	42.000,00	3.000,00	36.000,00

Izvor: Službena stranica Porezne uprave RH, 2015.

Iz podataka u Tablici 14. moŖemo vidjeti da mjeseĖni osnovni osobni odbitak u Hrvatskoj od sijeĖnja 2015. godine iznosi 2.600,00 kn. Ako porezni obveznik uzdržava ėlanove uže obitelji i bivšeg braĖnog partnera za kojeg se plaća alimentacija, ima pravo, mjeseĖno, na odbitak koji iznosi 1.300,00 kn (faktor 0,5 pomnoŖen sa osnovnim osobnim odbitkom). Ukoliko porezni obveznik uzdržava i drugo dijete faktor koji se mnoŖi sa

osnovnim osobnim odbitkom iznosi 0,7. Za treće dijete taj faktor iznosi 1, za četvrto 1,4 itd. Vidljivo je da se taj faktor za svako sljedeće dijete povećava. Za svakog uzdržavanog člana uže obitelji i za svako dijete, ukoliko je to dijete ili član obitelji invalid, porezni obveznik ima pravo i na odbitak od 780 kn, odnosno faktor 0,3 se množi sa osnovnim osobnim odbitkom. Međutim ako je riječ od 100%-tnoj invalidnosti onda se taj faktor povećava na 1, odnosno porezni obveznik koji uzdržava takvu osobu ima pravo na odbitak u iznosu jednog osnovnog osobnog odbitka koji ide povrh faktora uzdržavanja člana obitelji. U Republici Hrvatskoj postoje i različite porezne olakšice za određene skupine poreznih obveznika. U tablici 10. vidimo da osobe koje prebivaju na području 1. skupine potpomognutih područja i na području grada Vukovara ostvaruju osnovni osobni odbitak u iznosu od 3.500,00 kn mjesečno, dok oni ljudi koji prebivaju na području 2. skupine potpomognutih područja ostvaruju osnovni osobni odbitak u iznosu od 3.000,00 kn mjesečno. Sukladno faktorima odbitka koji se množe sa osnovnim osobnim odbitkom, osobe koje žive na tim područjima imaju pravo na veći odbitak ukoliko uzdržavaju člana uže obitelji, djecu ili invalida u odnosu na one osobe koje žive na drugim prostorima.

4.1.5. Porezne olakšice

Osim olakšica za potpomognuta područja i područje grada Vukovara, u Hrvatskoj postoji još nekoliko poreznih olakšica. Te porezne olakšice su:

a) oslobođenja za hrvatske ratne invalide iz Domovinskog rata i članove obitelji smrtno stradalog, zatočenog ili nestalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata. U ovu kategoriju spadaju fizičke osobe kojima je po posebnom propisu rješenjem utvrđen status hrvatskoga ratnoga vojnog invalida iz Domovinskog rata te ne plaćaju porez na dohodak od nesamostalnog rada i mirovina razmjerno stupnju utvrđene invalidnosti i fizičke osobe članovi obitelji smrtno stradalog, zatočenog ili nestalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata koji ne plaćaju porez na dohodak od obiteljske mirovine odnosno novčane naknade u visini obiteljske mirovine ostvarene prema Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji.

b) poticaji zapošljavanja na kojih imaju pravo porezni obveznici koji obavljaju samostalnu djelatnost (oni mogu za iznos plaća i uplaćenih doprinosa na plaću novih radnika smanjiti poreznu osnovicu za razdoblje od godine dana od dana njihova zaposlenja, a za invalidne osobe u roku tri godine) i obveznici poreza na dohodak koji obavljaju samostalne djelatnosti (dohodak od samostalne djelatnosti može se dodatno umanjiti i za iznos državne potpore za naukovanje za obrtnička zanimanja te za iznos državne potpore za obrazovanje i

izobrazbu prema posebnim propisima).

c) poticaji istraživanja i razvoja na koji imaju pravo obveznici poreza na dohodak od samostalne djelatnosti (porezna se osnovica dodatno može umanjiti za izdatke za istraživanje i razvoj i to u visini 100% nastalih troškova iskazanih u poslovnim knjigama) .

4.2. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1995. do 2014. godine

Analiza promjena u sustavu oporezivanja dohotka u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1995. do 2014. godine sastoji se od analize oporezivanja dohotka pojedinca koji ne uzdržava niti jednog člana uže obitelji te analize oporezivanja dohotka pojedinca koji uzdržava bračnog partnera i dijete. U analizi su korišteni sljedeći podaci:

a) pojedinac koji ne uzdržava niti jednog člana uže obitelji ostvaruje mjesečni bruto dohodak u iznosu od 15.640,00 kn.

b) pojedinac (muž) koji uzdržava bračnog partnera (ženu) i dijete, a od srpnja 2010. još jedno dijete ostvaruje mjesečni bruto dohodak u iznosu od 17.943,00 kn.

c) oba dva pojedinca prebivaju u gradu Puli koji tek od 2002. godine primjenjuje stopu prireza u visini od 7,5% (od siječnja 2015. godine stopa prireza u gradu Puli iznosi 12%)

4.2.1. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1995. do 1996. godine

U 1995. i 1996. godini osnovni osobni odbitak iznosio je 700,00 kn. Porezni obveznik koji je uzdržavao dijete i ženu imao je pravo na faktor osobnog odbitka u iznosu od 0,3 za ženu te 0,3 za dijete. Te dvije navedene godine postojala su dva porezna razreda. Prvi porezni razred bio je od 0,00 kn – 2.100,00 kn koji se oporezivao sa poreznom stopom od 25%, a drugi porezni razred sadržavao je iznose veće od 2.100,00 kn koji su se oporezivali sa poreznom stopom od 35%. Doprinosi iz plaće (na teret posloprimca) za mirovinsko osiguranje u razdoblju od 1995. do 1996. godine bili su u visini od 12,75% bruto dohotka.

Bruto dohodak		15.640,00 kn
Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje (12,75%)		1.994,10 kn
Dohodak		13.645,90 kn
Osobni odbitak		700,00 kn
Porezna osnovica		12.945,90 kn
dio porezne osnovice do 2100,00	25%	525,00 kn
dio porezne osnovice iznad 2100,00	35%	3.796,00 kn

Obveza poreza	4.321,06 kn
Neto dohodak	9.324,84 kn

Pojedinac koji ostvaruje mjesečni bruto dohodak u iznosu od 15.640,00 kn te ne uzdržava niti jednog člana uže obitelji morao je 1995. i 1996. godine platiti 4.321,06 kn poreza na dohodak. Njegova porezna osnovica iznosila je 12.945,90 kn, a neto dohodak je iznosio 9.324,84 kn.

Bruto dohodak		17.943,00 kn
Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje (12,75%)	2.287,73 kn	
Dohodak		15.655,27 kn
Osobni odbitak		$700,00 + (0,3 * 700,00) + (0,3 * 700,00) = 1.120,00$ kn
		bračni partner dijete
Porezna osnovica		14.535,27 kn
dio porezne osnovice do 2100,00	25%	525,00 kn
dio porezne osnovice iznad 2100,00	35%	4.352,34 kn
Obveza poreza		4.877,34 kn
Neto dohodak		10.777,93 kn

Pojedinac koji ostvaruje mjesečni bruto dohodak u iznosu od 17.943,00 kn te uzdržava bračnog partnera i dijete morao je 1995. i 1996. godine platiti 4.877,34 kn poreza, te je neto dohodak takvog pojedinca iznosio 10.777,93 kn.

4.2.2. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1997. do 31. siječnja 1998. godine

U 1997. godini se osobni odbitak povećao za 100,00 kn u odnosu na prošle godine te je iznosio 800,00 kn. 1998. godine osobni odbitak ostaje nepromijenjen te i dalje iznosi 800,00 kn. Onaj porezni obveznik koji je uzdržavao dijete i ženu imao je pravo na faktor osobnog odbitka koji je ostao nepromijenjen u odnosu na prošle godine, te je i dalje iznosio 0,3. U razdoblju od 1997. do 1998. godine prvi porezni razred od 0,00 – 2.400,00 kn oporezivao se poreznom stopom od 20%, te su se iznosi veći od 2.400,00 kn oporezivali poreznom stopom od 35%. Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje ostali su nepromijenjeni tj. bili su i dalje u visini 12,75% bruto dohotka.

Bruto dohodak		15.640,00 kn
Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje (12,75%)		1.994,10 kn
Dohodak		13.645,90 kn
Osobni odbitak		800,00 kn
Porezna osnovica		12.845,90 kn
dio porezne osnovice do 2.400,00	20%	480,00 kn
dio porezne osnovice iznad 2.400,00	35%	3.656,06 kn
Obveza poreza		4.136,06 kn
Neto dohodak		9.509,84 kn

Pojedinac koji ostvaruje mjesečni bruto dohodak u iznosu od 15.640,00 kn te ne uzdržava niti jednog člana uže obitelji morao je u razdoblju od 1997. do 31. siječnja. 1998. godine plaćati 4.321,06 kn poreza na dohodak. Njegova porezna osnovica iznosila je 12.845,90 kn, a neto dohodak je iznosio 9.509,84 kn.

Bruto dohodak		17.943,00 kn
Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje (12,75%)		2.287,73 kn
Dohodak		15.655,27 kn
Osobni odbitak		800,00+(0,3*800,00)+(0,3*800,00)=1.280,00 kn
		bračni partner
		dijete
Porezna osnovica		14.375,27 kn
dio porezne osnovice do 2.400,00	20%	480,00 kn
dio porezne osnovice iznad 2.400,00	35%	4.191,34 kn
Obveza poreza		4.671,34 kn
Neto dohodak		10.983,93 kn

Pojedinac koji ostvaruje mjesečni bruto dohodak u iznosu od 17.943,00 kn te uzdržava bračnog partnera i dijete morao je u razdoblju od 1997. do 31. siječnja. 1998. godine plaćati porez na dohodak u iznosu od 4.671,34. Porezna osnovica iznosila je 14.375,27 kn, a neto dohodak je iznosio 10.983,93 kn.

4.2.3. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 01. veljače 1998. do 31. prosinca 1998. godine

U navedenom razdoblju dogodila se promjena doprinosa iz plaće za mirovinsko osiguranje. Smanjena stopa mirovinskog osiguranja na 10,75% bruto dohotka bila je u uporabi od 01. veljače 1998. do kraja 2002. godine. U razdoblju od 01. veljače 1998. do 31. prosinca 1998. godine porezne stope, porezni razredi i osobni odbitak ostali su isti.

Bruto dohodak		15.640,00 kn
Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje (10,75%)		1.681,30 kn
Dohodak		13.958,70 kn
Osobni odbitak		800,00 kn
Porezna osnovica		13.158,70 kn
dio porezne osnovice do 2.400,00	20%	480,00 kn
dio porezne osnovice iznad 2.400,00	35%	3.765,55 kn
Obveza poreza		4.245,55 kn
Neto dohodak		9.713,15 kn

Pojedinac koji ostvaruje mjesečni bruto dohodak u iznosu od 15.640,00 kn te ne uzdržava niti jednog člana uže obitelji morao je u razdoblju od 01. veljače 1998. do 31. prosinca 1998. godine plaćati 4.245,55 kn poreza na dohodak. U odnosu na prethodna razdoblja kad je morao plaćati 1.994,10 kn doprinosa za mirovinsko osiguranje u navedenom razdoblju smanjio se je iznos doprinosa za mirovinsko osiguranje na 1.681,30 kn. Neto dohodak takvog pojedinca iznosio je 9.713,15 kn.

Bruto dohodak		17.943,00 kn
Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje (10,75%)		1.928,87 kn
Dohodak		16.014,13 kn
Osobni odbitak		$800,00 + (0,3 * 800,00) + (0,3 * 800,00) = 1.280,00$ kn
		bračni partner dijete
Porezna osnovica		14.734,13 kn
dio porezne osnovice do 2.400,00	20%	480,00 kn
dio porezne osnovice iznad 2.400,00	35%	4.316,95 kn
Obveza poreza		4.796,95 kn
Neto dohodak		11.217,18 kn

Pojedinac koji ostvaruje mjesečni bruto dohodak u iznosu od 17.943,00 kn te uzdržava bračnog partnera i dijete morao je u razdoblju od 01. veljače 1998. do 31. prosinca 1998. godine plaćati 4.796,95 kn poreza na dohodak. U prethodnim razdobljima takav pojedinac je morao plaćati 2.287,73 kn doprinosa za mirovinsko osiguranje, a u navedenom razdoblju smanjio se je iznos doprinosa za mirovinsko osiguranje na 1.928,87 kn. Neto dohodak takvog pojedinca iznosio je 11.217,18 kn.

4.2.4. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1999. do 01. travnja 2000. godine

Promjene koje su se dogodile i bile na snazi od 1999. do 01. travnja.2000. godine su povećanje osnovnog osobnog odbitka na 1.000,00 kn, povećanje faktora osnovnog osobnog odbitka za ženu i dijete na 0,5 te promjena poreznih razreda. U tom razdoblju je prvi razred bio od 0 – 3.000,00 kn i oporezivao se poreznom stopom od 20%, a drugi razred sačinjavao se je od iznosa većih od 3.000,00 kn te je bio oporezivan sa poreznom stopom od 35%. Doprinosi za mirovinsko osiguranje ostali su isti.

Bruto dohodak		15.640,00 kn
Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje (10,75%)		1.681,30 kn
Dohodak		13.958,70 kn
Osobni odbitak		1.000,00 kn
Porezna osnovica		12.958,70 kn
dio porezne osnovice do 3.000,00	20%	600,00 kn
dio porezne osnovice iznad 3.000,00	35%	3.485,55 kn
Obveza poreza		4.085,55 kn
Neto dohodak		9.873,15 kn

Pojedinac koji ostvaruje mjesečni bruto dohodak u iznosu od 15.640,00 kn te ne uzdržava niti jednog člana uže obitelji morao je u razdoblju od 1999. do 01. travnja 2000. godine plaćati 4.085,55 kn poreza na dohodak. Neto dohodak iznosio je 9.873,15 kn.

Bruto dohodak		17.943,00 kn
Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje (10,75%)		1.928,87 kn
Dohodak		16.014,13 kn
Osobni odbitak		1.000,00+(0,5*1.000,00)+(0,5*1.000,00)=2.000,00 kn
		bračni partner dijete
Porezna osnovica		14.014,13 kn
dio porezne osnovice do 3.000,00	20%	600,00 kn
dio porezne osnovice iznad 3.000,00	35%	3.854,95 kn
Obveza poreza		4.454,95 kn
Neto dohodak		11.559,18 kn

Pojedinac koji ostvaruje mjesečni bruto dohodak u iznosu od 17.943,00 kn te uzdržava bračnog partnera i dijete morao je u razdoblju od 1999 do 01. travnja 2000. godine plaćati 4.454,95 kn poreza na dohodak. Porezna osnovica takvog poreznog obveznika iznosila je 14.014,13 kn, a neto dohodak je iznosio 11.559,18 kn.

4.2.5. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 01. travnja 2000. do 31. prosinca 2000. godine

U tih devet mjeseci Republika Hrvatska je imala osnovni osobni odbitak u iznosu od 1.250,00 kn, što predstavlja povećanje za 250,00 kn u odnosu za prethodno razdoblje. U razdoblju od 01. travnja 2000. do 31. prosinca 2000. postojala su dva porezna razreda. Prvi porezni razred bio je od 0 – 3.750,00 kn koji se oporezivao sa poreznom stopom od 20%, te drugi porezni razred u kojeg su pripadali svi iznosi veći od 3.750,00 kn koji je bio oporezivan sa poreznom stopom od 35%. Što se tiče faktora osnovnog osobnog odbitka za ženu i dijete, on ostaje nepromijenjen te i dalje iznosi 0,5.

Bruto dohodak		15.640,00 kn
Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje (10,75%)		1.681,30 kn
Dohodak		13.958,70 kn
Osobni odbitak		1.250,00 kn
Porezna osnovica		12.708,70 kn

dio porezne osnovice do 3.750,00	20%	750,00 kn
dio porezne osnovice iznad 3.750,00	35%	3.135,55 kn

Obveza poreza	3.885,55 kn
Neto dohodak	10.073,15 kn

Pojedinac koji ostvaruje mjesečni bruto dohodak u iznosu od 15.640,00 kn te ne uzdržava niti jednog člana uže obitelji morao je u razdoblju od 1. travnja 2000. do 31. prosinca 2000. godine plaćati 3.885,55 kn poreza na dohodak. Neto dohodak takvog poreznog obveznika iznosio je 10.073,15 kn.

Bruto dohodak	17.943,00 kn	
Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje (10,75%)	1.928,87 kn	
Dohodak	16.014,13 kn	
Osobni odbitak	$1.250,00 + (0,5 * 1.250,00) + (0,5 * 1.250,00) = 2.500,00$ kn bračni partner dijete	
Porezna osnovica	13.514,13 kn	
dio porezne osnovice do 3.750,00	20%	750,00 kn
dio porezne osnovice iznad 3.750,00	35%	3.417,45 kn
Obveza poreza	4.167,45 kn	
Neto dohodak	11.846,68 kn	

Porezni obveznik koji je u razdoblju od 01. travnja 2.000. do 31. prosinca 2.000. godine ostvarivao mjesečni bruto dohodak u iznosu od 17.943,00 kn te uzdržavao bračnog partnera i dijete morao je plaćati 4.167,45 kn poreza na dohodak. Porezna osnovica tog poreznog obveznika iznosila je 13.514,13 kn.

4.2.6. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj 2001. i 2002. godine

U 2001. godini dogodila se značajna promjena Zakona o porezu na dohodak. Te godine se prvi puta od postojanja Hrvatske javljaju tri porezna razreda. Prvi porezni razred veličine od 0 – 2.500,00 kn, drugi porezni razred od 2.500,00 – 6.250,00 kn, te treći porezni razred u kojeg su spadali iznosi veći od 6.250,00 kn. Prvi porezni razred oporezivao se poreznom stopom od 15%, drugi porezni razred bio je oporezivan poreznom stopom od 25%, dok je porezna stopa trećeg razreda bila 35%. Osnovni osobni odbitak te faktor osnovnog osobnog odbitka za ženu i dijete ostaju isti kao i u prethodnom razdoblju, odnosno osnovni osobni odbitak iznosi 1.250,00 kn, a faktor osnovnog osobnog odbitka za ženu i dijete 0,5.

Pošto se radi izrade analize pretpostavilo da porezni obveznik prebiva u gradu Puli valja napomenuti da je 2002. godine u Puli uveden prirez porezu na dohodak u visini od 7,5%.

Bruto dohodak		15.640,00 kn
Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje (10,75%)		1.681,30 kn
Dohodak		13.958,70 kn
Osobni odbitak		1.250,00 kn
Porezna osnovica		12.708,70 kn
dio porezne osnovice do 2.500,00	15%	375,00 kn
dio p. o. ¹² između 2.500,00 i 6.250,00	25%	937,50 kn
dio porezne osnovice iznad 6.250,00	35%	2.260,55 kn
Obveza poreza		3.573,05 kn
Prirez (7,5%) 2002. godine		267,98 kn
Ukupna obveza poreza i prireza 2001. godine		3.573,05 kn
Ukupna obveza poreza i prireza 2002. godine		3.841,03 kn
Neto dohodak 2001. godine		10.385,65 kn
Neto dohodak 2002. godine		10.117,67 kn

Porezni obveznik koji ostvaruje mjesečni bruto dohodak u iznosu od 15.640,00 kn te ne uzdržava niti jednog člana uže obitelji tijekom 2001. godine morao je plaćati 3.573,05 kn

¹²Porezna osnovica

poreza na dohodak. U 2002. godini u gradu Puli uveden je prirez porezu na dohodak u visini od 7,5%, te je u 2002. godini takav porezni obveznik morao plaćati poreznu obvezu poreza i prireza u visini od 3.841,03.

Bruto dohodak		17.943,00 kn
Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje (10,75%)		1.928,87 kn
Dohodak		16.014,13 kn
Osobni odbitak		1.250,00+(0,5*1.250,00)+ (0,5*1.250,00)=2.500,00 kn
		bračni partner dijete
Porezna osnovica		13.514,13 kn
dio porezne osnovice do 2.500,00	15%	750,00 kn
dio p. o. između 2.500,00 i 6.250,00	25%	937,50 kn
dio porezne osnovice iznad 6.250,00	35%	2.542,45 kn
Obveza poreza		3.854,95 kn
Prirez (7,5%) 2002. godine		289,12 kn
Ukupna obveza poreza i prireza 2001. godine		3.854,95 kn
Ukupna obveza poreza i prireza 2002. godine		4.144,07 kn
Neto dohodak 2001. godine		12.159,18 kn
Neto dohodak 2002. godine		11.870,06 kn

Pojedinac koji ostvaruje mjesečni bruto dohodak u iznosu od 17.943,00 kn te uzdržava bračnog partnera i dijete 2001. godine je imao poreznu obvezu u iznosu od 3.854,95 kn, a u 2002. godini kada je u mjestu prebivanja tog poreznog obveznika (Puli) uveden prirez porezu na dohodak ukupna obveza poreza i prireza iznosila je 4144,07 kn.

4.2.7. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj 2003. i 2004. godine

U 2003. godini promijenili su se svi čimbenici bitni za izračun porezne obveze poreza na dohodak. Osobni odbitak se povećao za 250,00 kn te je tada iznosio 1.500,00 kn. Faktor osobnog odbitka za dijete bio je 0,42, dok je za ženu iznosio 0,4. Uveo se je još jedan porezni razred te su sad postojala četiri porezna razreda. Prvi porezni razred bio je veličine od 0 – 3.000,00 kn te se oporezivao poreznom stopom od 15%, drugi porezni razred sačinjavao je veličine od 3.000,00 – 7.500,00 i bio je oporezivan sa poreznom stopom od 25%, u treći porezni razred spadali su iznosi između 7.500,00 kn i 21.000,00 kn, te je taj razred bio oporezivan poreznom stopom od 35%, zadnji porezni razred činili su svi iznosi veći od 21.000,00 koji su bili oporezivani sa poreznom stopom od 45%. U 2003. godini doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje su se povećali na 20%, te su takvi ostali do danas.

Bruto dohodak		15.640,00 kn
Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje (20%)		3.128,00 kn
Dohodak		12.512,00 kn
Osobni odbitak		1.500,00 kn
Porezna osnovica		11.012,00 kn
dio p.o. do 3.000,00	15%	450,00 kn
dio p.o između 3.000,00 i 7.500,00	25%	1.125,00 kn
dio p.o. Između 7.500,00 i 11012,00	35%	1.229,20 kn
Obveza poreza		2.804,20 kn
Priraz (7,5%)		210,32 kn
Ukupna obveza poreza i priraza		3.014,52 kn
Neto dohodak		9.497,48 kn

Pojedinac koji ostvaruje mjesečni bruto dohodak u iznosu od 15.640,00 kn te ne uzdržava niti jednog člana uže obitelji morao je 2003. i 2004. godine plaćati 2.804,20 kn poreza i 210,32 kn priraza porezu na dohodak, odnosno ukupna obveza poreza i priraza iznosila je 3.014,52 kn. U prethodnom razdoblju taj pojedinac je morao platiti 1.681,30 kn za mirovinsko osiguranje, ali pošto su se stope doprinosa za mirovinsko osiguranje povećale povećao se je i iznos kojeg mora platiti te je tada iznosio 3.128,00 kn.

Bruto dohodak		17.943,00 kn
Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje (20%)		3.588,60 kn
Dohodak		14.354,40 kn
Osobni odbitak		1.500,00+(0,4*1.500,00)+(0,42*1.500,00)=2.730,00 kn
		bračni partner dijete
Porezna osnovica		11.624,40 kn
dio p.o. Do 3.000,00	15%	450,00 kn
dio p.o. između 3.000,00 i 7.500,00	25%	1.125,00 kn
dio p.o. između 7.500,00 i 11624,40	35%	1.443,54 kn
Obveza poreza		3.018,54 kn
Priraz (7,5%)		226,40 kn
Ukupna obveza poreza i priraza		3.244,94 kn
Neto dohodak		11.109,46 kn

Pojedinac koji ostvaruje mjesečni bruto dohodak u iznosu od 17.943,00 kn te uzdržava bračnog partnera i dijete morao je u 2003. i 2004. godini platiti 3.018,54 kn poreza i 226,40 kn priraza, ukupna obveza poreza i priraza iznosila je 3.244,94 kn.

4.2.8. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2005. do 30. lipnja 2008. godine

U navedene tri i pol godine osnovni osobni odbitak iznosio je 1.600 kn, a faktor osnovnog osobnog odbitka za ženu i dijete iznosio je 0,5 za svakoga pojedinačno. Početkom 2005. godine stupa na snagu novi Zakon kojim su se, također, promijenili i porezni razredi. Porezne stope kojima su se oporezivali pojedini razredi ostale su iste, međutim promijenila se veličina tih razreda. Veličina prvog poreznog razreda iznosila je 0 – 3.200,00 (prethodno razdoblje 0 – 3.000,00), drugi razred obuhvaćao je iznose od 3.200,00 – 8.000,00, treći 8.000,00 – 22.400,00, a u četvrti porezni razred spadali su svi iznosi veći od 22.400,00.

Bruto dohodak		15.640,00 kn
Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje (20%)		3.128,00 kn
Dohodak		12.512,00 kn
Osobni odbitak		1.600,00 kn

Porezna osnovica		10.912,00 kn
dio p.o. do 3.200,00	15%	480,00 kn
dio p.o. između 3.200,00 i 8.000,00	25%	1.200,00 kn
dio p.o. između 8.000,00 i 10912,00	35%	1.019,20 kn
Obveza poreza		2.699,20 kn
Priraz (7,5%)		202,44 kn
Ukupna obveza poreza i priraza		2.901,64 kn
Neto dohodak		9.610,36 kn

Onaj porezni obveznik koje u razdoblju od 01. siječnja 2005. do 30. lipnja 2008. godine ostvarivao mjesečni bruto dohodak u iznosu od 15.640,00 kn te nije uzdržavao niti jednog člana uže obitelji morao je mjesečno plaćati 2.699,20 kn poreza na dohodak te 202,44 kn priraza porezu na dohodak.

Bruto dohodak		17.943,00 kn
Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje (20%)		3.588,60 kn
Dohodak		14.354,40 kn
Osobni odbitak		1.600,00+(0,5*1.600,00)+ (0,5*1.600,00)=3.200,00 kn
		bračni partner dijete
Porezna osnovica		11.154,40 kn
dio p.o. Do 3.200,00	15%	480,00 kn
dio p.o. između 3.200,00 i 8.000,00	25%	1.200,00 kn
dio p.o. između 8.000,00 i 11154,40	35%	1.104,04 kn
Obveza poreza		2.784,04 kn
Priraz (7,5%)		208,80 kn
Ukupna obveza poreza i priraza		2.992,84 kn
Neto dohodak		11.361,56 kn

Porezni obveznik koji je u razdoblju od 01. siječnja 2005. do 30. lipnja 2008. godine ostvarivao mjesečni bruto dohodak u visini od 17.943,00 kn te uzdržavao bračnog partnera i dijete morao je u navedenom razdoblju mjesečno plaćati 2.784,04 kn poreza na dohodak te 208,80 kn priraza. Ukupna porezna obveza poreza i priraza iznosila je 2.992,84 kn.

4.2.9. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 01.srpnja 2008. do 30 lipnja 2010. godine

Od 01.srpnja 2008. godine do 30.lipnja 2010. godine došlo je do promjene kod poreznih razreda. Prvi porezni razred tada je obuhvaćao iznose od 0 – 3.600,00 te je bio oporezivan sa poreznom stopom od 15%, drugi porezni razred obuhvaćao je iznose od 3.600,00 – 9.000,00 i oporezivao se poreznom stopom od 25%, u trećem poreznom razredu bili su iznosi od 9.000,00 do 25.200,00 te se taj razred oporezivao sa poreznom stopom od 35%, posljednji razred obuhvaćao je sve iznose veće od 25.200,00 i bio je oporezivao sa poreznom stopom od 45%. Osobni odbitak u navedenom razdoblju iznosio je 1.800,00 kn, a faktor osobnog odbitka za ženu i dijete iznosio je 0,5 za svakoga pojedinačno.

Bruto dohodak	15.640,00 kn
Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje (20%)	3.128,00 kn
Dohodak	12.512,00 kn
Osobni odbitak	1.800,00 kn
Porezna osnovica	10.712,00 kn

dio p.o. do 3.600,00	15%	540,00 kn
dio p.o između 3.600,00 i 9.000,00	25%	1.350,00 kn
dio p.o. između 9.000,00 i 10712,00	35%	599,20 kn

Obveza poreza	2.489,20 kn
Priraz (7,5%)	186,69 kn
Ukupna obveza poreza i priraza	2.675,89 kn
Neto dohodak	9.836,11 kn

Pojedinac koji ostvaruje mjesečni bruto dohodak u iznosu od 15.640,00 kn te ne uzdržava niti jednog člana uže obitelji morao je u razdoblju od 01. srpnja 2008. do 30. lipnja 2010. godine plaćati 2.675,89 kn poreza i priraza od čega 2.489,20 kn poreza na dohodak i 186,69 kn priraza porezu na dohodak.

Bruto dohodak	17.943,00 kn
Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje (20%)	3.588,60 kn
Dohodak	14.354,40 kn

Osobni odbitak			$1.800,00 + (0,5 * 1.800,00) + (0,5 * 1.800,00) = 3.600,00$ kn
			bračni partner
			dijete
Porezna osnovica			10.754,40 kn
dio p.o. do 3.600,00	15%		540,00 kn
dio p.o. između 3.600,00 i 9.000,00	25%		1.350,00 kn
dio p.o. između 9.000,00 i 10754,40	35%		614,04 kn
Obveza poreza			2.504,04 kn
Priraz (7,5%)			187,80 kn
Ukupna obveza poreza i priraza			2.691,84 kn
Neto dohodak			11.662,56 kn

Porezni obveznik koji ostvaruje mjesečni bruto dohodak u iznosu od 17.943,00 kn te uzdržava bračnog partnera i dijete morao je u razdoblju od 01. srpnja 2008. do 30. lipnja 2010. godine plaćati 2.504,04 kn poreza na dohodak i 187,80 kn prirazu što znači da ukupna porezna obveza poreznog obveznika iznosi 2.691,84 kn.

4.2.10. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 01. srpnja 2010. do 01. ožujka 2012. godine

Najznačajnija promjena koja se dogodila u razdoblju od 01. srpnja 2010. do 01. ožujka. 2012. godine je ukidanje četvrtog poreznog razreda. Tada su porezni razredi bili koncipirani za sljedeći način: prvi porezni razred obuhvaćao je iznose od 0 – 3.600,00 , drugi od 3.600,00 do 10.800 te treći sve iznose veće od 10.800,00. Također, osim što je došlo da promjena kod veličina razreda, promijenile su se i porezne stope kojima su ti razredi bili oporezivani. Prvi razred oporezivao se je poreznom stopom od 12%, drugi poreznom stopom od 25% te treći poreznom stopom od 40%. Osobni odbitak i faktori osnovnog osobnog odbitka za uzdržavanje žene i djeteta ostali su isti kao i u prethodnom razdoblju (1.800,00 kn osnovni osobni odbitak; 0,5 faktor osnovnog osobnog odbitka za uzdržavanje žene i djeteta).

Bruto dohodak		15.640,00 kn
Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje (20%)		3.128,00 kn
Dohodak		12.512,00 kn
Osobni odbitak		1.800,00 kn
Porezna osnovica		10.712,00 kn
dio p.o. do 3.600,00	12%	432,00 kn
dio p.o. između 3.600,00 i 10712,00	25%	1.778,00 kn
Obveza poreza		2.210,00 kn
Prerez (7,5%)		165,75 kn
Ukupna obveza poreza i prireza		2.375,75 kn
Neto dohodak		10.136,25 kn

Pojedinac koji ostvaruje mjesečni bruto dohodak u iznosu od 15.640,00 kn te ne uzdržava niti jednog člana uže obitelji morao je u razdoblju od 01. srpnja 2010. do 01. ožujka 2012. godine plaćati 2.210,00 kn poreza i 165,75 kn prireza, što znači da je ukupna obveza poreza i prireza iznosila 2.375,75 kn.

Radi izrade analize pretpostavljeno je da od 01. srpnja 2010. godine porezni obveznik uzdržava još jedno dijete. Faktor osnovnog osobnog odbitka za drugo dijete iznosi 0,7.

Bruto dohodak		17.943,00 kn
Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje (20%)		3.588,60 kn
Dohodak		14.354,40 kn
Osobni odbitak		1.800,00+(0,5*1.800,00)+(0,5*1.800,00)+(0,7*1.800,00)
		bračni partner 1.dijete 2.dijete
		=4.860,00 kn
Porezna osnovica		9494,40 kn
dio p.o. do 3.600,00	12%	432,00 kn
dio p.o. između 3.600,00 i 9494,40	25%	1.473,60 kn
Obveza poreza		1.905,60 kn
Prerez (7,5%)		142,92 kn

Ukupna obveza poreza i prireza	2.048,52 kn
Neto dohodak	12.305,88 kn

Porezni obveznik koji je u razdoblju od 01. srpnja 2010. do 01. ožujka 2012. godine ostvarivao mjesečni bruto dohodak u iznosu od 17.943,00 kn te uzdržavao bračnog partnera i dvoje djece morao je u navedenom razdoblju plaćati 1.905,60 kn poreza na dohodak i 142,92 kn prireza.

4.2.11. Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 01. ožujka 2012. do 31. prosinca 2014. godine

U navedenom vremenskom razdoblju bio je na snazi Zakon kojim je bilo određeno da osnovni osobni odbitak iznosi 2.200,00 kn te su porezni razredi bili sljedećih veličina: prvi porezni razred od 0 do 2.200,00 kn, drugi porezni razred od 2.200,00 do 8.800,00 kn te treći porezni razred koji je obuhvaćao iznose veće od 8.800,00 kn. Porezne stope kojima su porezni razredi oporezivani ostale su nepromijenjene, također je faktor osobnog odbitka za ženu te prvo i drugo dijete ostao isti.

Bruto dohodak	15.640,00 kn
Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje (20%)	3.128,00 kn
Dohodak	12.512,00 kn
Osobni odbitak	2.200,00 kn
Porezna osnovica	10.312,00 kn

dio p.o. do 2.200,00	12%	264,00 kn
dio p.o između 2.200,00 i 8.800,00	25%	1.650,00 kn
dio p.o iznad 8.800,00	40%	604,80 kn

Obveza poreza	2.518,80 kn
Prirez (7,5%)	188,91 kn
Ukupna obveza poreza i prireza	2.707,71 kn
Neto dohodak	9.804,29 kn

Pojedinac koji ostvaruje mjesečni bruto dohodak u iznosu od 15.640,00 kn te ne uzdržava niti jednog člana uže obitelji morao je u razdoblju od 01. ožujka 2012. do 31. prosinca 2014. godine plaćati 2.518,80 kn poreza na dohodak i 188,91 kn prireza porezu na

dohodak. Ukupna obveza poreza i prireza iznosila je 2.707,71 kn.

Bruto dohodak		17.943,00 kn
Doprinosi iz plaće za mirovinsko osiguranje (20%)		3.588,60 kn
Dohodak		14.354,40 kn
Osobni odbitak		$2.200,00 + (0,5 * 2.200,00) + (0,5 * 2.200,00) + (0,7 * 2.200,00)$ bračni partner 1.dijete 2.dijete =5.940,00 kn
Porezna osnovica		8.414,40 kn
dio p.o. do 2.200,00	12%	264,00 kn
dio p.o. između 2.200,00 i 8414,40	25%	1.553,60 kn
Obveza poreza		1.817,60 kn
Prirez (7,5%)		136,32 kn
Ukupna obveza poreza i prireza		1.953,92 kn
Neto dohodak		12.400,48 kn

Porezni obveznik koji ostvaruje mjesečni bruto dohodak u iznosu od 17.943,00 kn te uzdržava bračnog partnera i dvoje djece u razdoblju od 01. ožujka 2012. do 31. prosinca 2014. godine morao je mjesečno plaćati 1.817,60 kn poreza na dohodak i 136,32 kn prireza.

Kako bi se lakše uočilo koliko se, tijekom godina, mijenjala porezna obveza poreznog obveznika pojedinca te poreznog obveznika koji uzdržava užeg člana obitelji i dijete izrađene su Tablica 15. i Tablica 16. .

Tablica 15. Mjesečne porezne obveze poreznog obveznika pojedinca i prosječne porezne stope

Godina	Porezna osnovica	Porezna obveza	Prosječna efektivna porezna stopa (porezna obveza/porezna osnovica) u %
1995 . - 1996.	12.945,90	4.321,06	33,38
1997. - 31.siječanj 1998.	12.845,90	4.136,06	32,20
Veljača 1998. do prosinac 1998.	13.158,70	4.245,55	32,26
1999. - 1.travnja 2.000.	12.958,70	4.085,55	31,53
1.travnja 2.000. - 31.prosinca 2.000.	12.708,70	3.885,55	30,57
2001. - 2002.	12.708,70	3.573,05	28,11
2003. -2004.	11.012,00	2.804,20	25,46
2005. - 30.lipnja 2008.	10.912,00	2.699,20	24,73
1.srpnja 2008. – 30.lipnja 2010.	10.712,00	2.489,20	23,24
1.srpnja 2010. - 1.ožujka 2012.	10.712,00	2.210,00	20,63
1.ožujka 2012. - 31.prosinca2014.	10.312,00	2.518,80	24,42

Izvor : Vlastita izrada i izračun

Iz Tablice 15. vidljivo je da se je u razdoblju od 1995. do 2014. godine porezna obveza poreznog obveznika pojedinca smanjivala. U razdoblju od 1995. do ožujka 2012. godine smanjivala se je i prosječna porezna stopa, međutim u ožujku 2012. godine dogodila se je promjena osnovnog osobnog odbitka i promjena razreza poreza te je to utjecalo na povećanje prosječne porezne stope u razdoblju od ožujka 2012. do prosinca 2014. godine

Tablica 16. Mjesečne porezne obveze poreznog obveznika koji uzdržava bračnog partnera i dijete (od 01. srpnja 2010. godine dvoje djece) i prosječne porezne stope

Godina	Porezna osnovica	Porezna obveza	Prosječna efektivna porezna stopa (porezna obveza/porezna osnovica) u %
1995 . - 1996.	14.535,27	4.877,34	33,55
1997. - 31.siječanj 1998.	14.375,27	4.671,34	32,49
Veljača 1998. do prosinac 1998.	14.734,13	4.796,95	32,55
1999. - 1.travnja 2.000.	14.014,13	4.454,95	31,79
1.travnja 2.000. - 31.prosinca 2.000.	13.514,13	4.167,45	30,84
2001. - 2002.	14.014,13	4.029,95	28,76
2003. -2004.	11.624,40	3.015,54	25,97
2005. - 30.lipnja 2008.	11.154,40	2.784,04	24,96
1.srpnja 2008. – 30.lipnja 2010.	10.754,40	2.504,04	23,28
1.srpnja 2010. - 1.ožujka 2012.	9.494,40	1.905,60	20,07
1.ožujka 2012. - 31.prosinca 2014.	8.414,40	1.817,60	21,60

Izvor: Vlastita izrada

Iz Tablice 16. vidljivo je da se je i porezna obveza poreznog obveznika koji uzdržava bračnog partnera i dijete (od 01. srpnja 2010. godine dvoje djece) smanjivala. U razdoblju od 1995. do ožujka 2012. godine smanjivala se je i prosječna porezna stopa, no kako se u ožujku 2012. godine dogodila promjena osnovnog osobnog odbitka i promjena razreza poreza povećala se prosječna porezna stopa u razdoblju od ožujka 2012. do prosinca 2014. godine

Tijekom razdoblja od 1995. do 2014. godine mijenjali su se porezni razredi, porezne stope i osnovni osobni odbici. Uveli su se i novi porezni razredi (2001. se uvodi treći porezni razred ; 2003. se uvodi četvrti porezni razred). Uvođenjem tih poreznih razreda došla je do izražaja progresivnost, odnosno onaj tko je imao više, je i plaćao više. Razrezom dohotka osobe čija veličina dohotka doseže do trećeg, odnosno četvrtog, poreznog razreda radilo se upravo o tome da su bogatije osobe oporezivane višom poreznom stopom te su plaćale veću poreznu obvezu. Osobe koje su primale niži dohodak, su promjenama veličine poreznih

razreda te smanjivanjem poreznih stopa u prvom poreznom razredu, plaćale sve manju poreznu obvezu. Glavni element koji utječe na smanjivanje porezne obveze i progresivnost u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1995. do 2014. godine je osnovni osobni odbitak tj. njegova visina te faktor osnovnog osobnog odbitka koji je bitan onim osobama koji uzdržavaju uže članove obitelji. U Tablici 16. je vidljivo kako se i porezna obveza onih poreznih obveznika koje uzdržavaju uže članove obitelji tijekom navedenih godina smanjivala. Razlog tome je, osim promjena u veličini poreznih razreda i promjena porezne stope, upravo povećanje osnovnog osobnog odbitka i faktora osnovnog osobnog odbitka. U analizi smo pretpostavili da porezni obveznik od 1. srpnja 2010. uzdržava još jedno dijete, što znači da osim odbitaka za bračnog partnera i jedno dijete od 1. srpnja 2010. ima pravo i na iznos odbitka za drugo dijete.

4.3. Financijski učinci poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2003. do 2013. godine

U razdoblju od 2003. do 2013. godine Republika Hrvatska je ostvarila 650.584.109.000 kn poreznih prihoda. Struktura poreznih prihoda prikazana je u Tablici 17., dok je udio poreza na dohodak, poreza na dobit, poreza na imovinu, poreza na dobra i usluge te poreza na međunarodnu trgovinu i transakcije prikazan u Tablici 18.

Tablica 17. Prihodi od poreza na dohodak, poreza na dobit, poreza na imovinu, poreza na dobra i usluge i poreza na međunarodnu trgovinu i transakcije u razdoblju od 2003. do 2013. godine (u 000 kn)

Godina	Prihod od svih poreza	Prihod od poreza na dohodak	Prihod od poreza na dobit	Prihod od poreza na imovinu	Prihod od poreza na dobra i usluge	Prihod od poreza na međunarodnu trgovinu i transakcije
2003.	44.963.334	3.114.581	3.074.466	289.975	36.651.148	1.810.866
2004.	47.150.000	3.128.000	3.131.000	355.800	37.807.000	1.591.000
2005.	50.497.917	3.229.045	4.070.872	377.172	40.844.906	1.563.912
2006.	58.469.091	3.459.649	5.055.966	482.331	47.546.223	1.588.456
2007.	64.234.530	1.772.708	8.816.375	578.621	51.099.930	1.641.478
2008.	69.572.699	1.687.502	10.564.703	635.930	54.482.172	1.900.865
2009.	63.678.926	1.399.411	9.439.858	532.297	49.238.277	1.721.164
2010.	62.856.582	1.201.546	6.407.084	443.983	50.980.460	1.644.448
2011.	61.422.186	1.307.486	7.288.030	448.489	50.244.065	1.766.356
2012.	64.693.898	1.269.525	7.697.342	397.736	53.205.019	1.754.364
2013.	63.044.946	1.372.698	6.365.443	462.315	53.349.544	1.159.371

Izvor: Ministarstvo financija, 2003. – 2014.

U Tablici 17. vidljivo je smanjenje prihoda od poreza na dohodak. U 2003. godini prihodi od poreza na dohodak iznosili su 3.1 mlrd. kn, dok su 2013. godine iznosili 1.4 mlrd. kn. Prihodi od poreza na dobit rasli su u razdoblju od 2003. do 2008. godine, a nakon 2008. godine počeli su opadati. Prihodi od poreza na imovinu također rastu do 2008. godine kada iznose 635.930.000 kn. Prihodi od poreza na dobra i usluge su najznačajniji porezni prihodi. Najveći iznos prihoda od poreza na dobra i usluge ostvaren je 2008. godine i iznosio je 54.5 mlrd. kn. Prihodi od poreza na međunarodnu trgovinu i transakcije iznosili su 2003. godine 1.8 mlrd. kn, dok su 2013. godine iznosili 1.2 mlrd. kn.

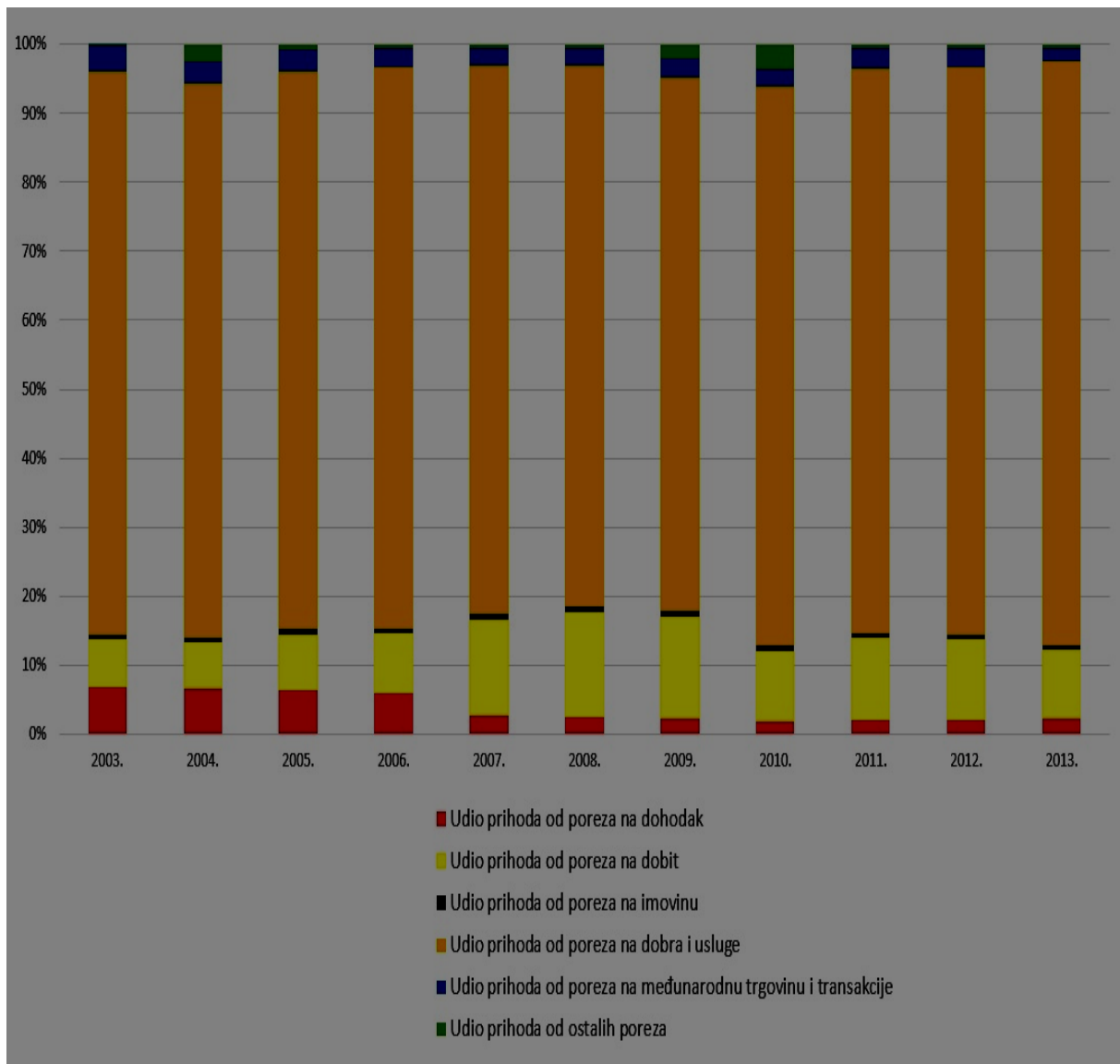
Tablica 18. Udio prihoda od poreza na dohodak, poreza na dobit, poreza na imovinu, poreza na dobra i usluge i poreza na međunarodnu trgovinu i transakcije u prihodu od svih poreza u razdoblju od 2003. do 2013. godine

Godina	Udio prihoda od poreza na dohodak	Udio prihoda od poreza na dobit	Udio prihoda od poreza na imovinu	Udio prihoda od poreza na dobra i usluge	Udio prihoda od poreza na međunarodnu trgovinu i transakcije
2003.	6,93%	6,84%	0,64%	81,51%	4,03%
2004.	6,63%	6,64%	0,75%	80,18%	3,37%
2005.	6,39%	8,06%	0,75%	80,88%	3,10%
2006.	5,92%	8,65%	0,82%	81,32%	2,72%
2007.	2,76%	13,73%	0,90%	79,55%	2,56%
2008.	2,43%	15,19%	0,91%	78,31%	2,73%
2009.	2,20%	14,82%	0,84%	77,32%	2,70%
2010.	1,91%	10,19%	0,71%	81,11%	2,62%
2011.	2,13%	11,87%	0,73%	81,80%	2,88%
2012.	1,96%	11,90%	0,61%	82,24%	2,71%
2013.	2,18%	10,10%	0,73%	84,62%	1,84%

Izvor: Vlastiti izračun

Iz Tablice 18. vidljivo je da je udio prihoda od poreza na dohodak značajno smanjen u razdoblju od 2003. do 2013. godine. Godine 2003. udio prihoda od poreza na dohodak iznosio je 6,93%, dok 2013. godine iznosi 2,18%. Najveći udio u ukupnim poreznim prihodima čine prihodi od poreza na dobra i usluge, a najmanji udio u ukupnim poreznim prihodima do 2006. godine čine prihodi od poreza na međunarodnu trgovinu i transakcije, dok su u razdoblju od 2007. do 2013. udijeli prihoda od poreza na dohodak i udijeli prihoda od poreza na međunarodnu trgovinu i transakcije približno jednaki.

Grafikon 1. Udio prihoda od poreza na dohodak, poreza na dobit, poreza na imovinu, poreza na dobra i usluge i poreza na međunarodnu trgovinu i transakcije u prihodu od svih poreza u razdoblju od 2003. do 2013. godine

U razdoblju od 2003. do 2005. godine udio prihoda od poreza na dohodak bio je približno jednak. Nakon navedenog razdoblja udio prihoda od poreza na dohodak počinje opadati. Najniži udio prihoda od poreza na dohodak ostvaren je 2010. godine kada je iznosio samo 1,91%. Iz Grafikona 1. vidljivo je da je udio prihoda od poreza na dobra i usluge najveći što potvrđuje da Republika Hrvatska ima potrošni tip poreznog sustava.

5. ZAKLJUČAK

U većini se država porez na dohodak nalazi u strukturi poreznih prihoda s obzirom da je dohodak jedan od najznačajnijih izvora oporezivanja kojim države prikupljaju značajne iznose poreznih prihoda. Porez na dohodak je jedan od najsloženijih, najznačajnijih i financijski najizdašnijih poreznih oblika. U Republici Hrvatskoj udio prihoda od poreza na dohodak u razdoblju od 2003. do 2013. godine opada, a najveći udio u poreznim prihodima čine prihodi od poreza na dobra i usluge što potvrđuje da Hrvatska ima potrošni tip poreznog sustava.

Glavna promjena s kojom je započela reforma oporezivanja dohotka je prelazak s britanskog na germanski oblik poreza na dohodak u 1994. godini. U razdoblju od 1995. do 2014. godine dogodile su se mnogobrojne promjene u veličini osobnog odbitka, rasporedu poreznih stopa, olakšica itd. Osnovni osobni odbitak je 1995. godine iznosio 700 kn, dok je 2014. bio viši za 1.500 kn tj. iznosio je 2.200,00 kn. Do 2001. godine postojale su samo dvije porezne stope (20% i 35%), u 2001. napušta se proporcionalno oporezivanje dohotka (20% i 35%) i uvodi progresivno prema kojemu su predviđene tri porezne stope: 15% od nule do visine dvostrukog iznosa osnovnog osobnog odbitka, 25% na razliku porezne osnovice između dvostrukog i peterostrukog i 35% iznad iznosa peterostrukog osnovnog osobnog odbitka (iznad 6.250 kn) . Već 2003. se javlja i četvrta porezna stopa (15%, 25%,35% i 45%) koja je bila na snazi do kraja lipnja 2010. godine, a onda se opet prešlo na tri porezne stope (12%, 25% i 40 %) (Narodne novine br. 109/93, 127/00, 177/04, 95/94, 106/96, 164/98, 33/00, 150/02, 163/03, 30/04, 73/08, 80/10, 114/11, 22/12, 144/12, 125/13, 148/13). Ta provedena reforma (smanjivanje poreznih stopa i poreznih razreda) imala je za cilj rasteretiti dohodak.

Ovim radom prikazanje utjecaj promjena koje su se dogodile u oporezivanju dohotka u Hrvatskoj u razdoblju od 1995. do 2014. na pojedinca koji ne uzdržava niti jednog člana obitelji te na poreznog obveznika koji uzdržava bračnog partnera i dijete. Može se zaključiti kako je porez na dohodak u Hrvatskoj progresivan, te kako se najveći dio progresivnosti postiže osobnim odbitkom. Uvođenjem samo jedne porezne stope na osnovicu zadržao bi se velik dio progresivnosti. S obzirom na to da se rashodi države ne smanjuju, smanjenje prihoda od poreza na dohodak zbog zakonskih promjena morat će biti nadoknađeno povećanjem nekih drugih prihoda.

Sažetak

U razdoblju od 1995. do 2014. godine u Republici Hrvatskoj su se dogodile mnogobrojne promjene u oporezivanju dohotka. Glavna promjena s kojom je započela reforma oporezivanja dohotka je prelazak s britanskog na germanski oblik poreza na dohodak u 1994. godini. Osnovni osobni odbitak je 1995. godine iznosio 700 kn, dok je 2014. bio viši za 1.500 kn tj. iznosio je 2.200,00 kn. Do 2001. godine postojale su samo dvije porezne stope (20% i 35%), u 2001. napušta se proporcionalno oporezivanje dohotka (20% i 35%) i uvodi progresivno prema kojemu su predviđene tri porezne stope: 15% od nule do visine dvostrukog iznosa osnovnog osobnog odbitka, 25% na razliku porezne osnovice između dvostrukog i peterostrukog i 35% iznad iznosa peterostrukog osnovnog osobnog odbitka (iznad 6.250 kn). U Republici Hrvatskoj udio prihoda od poreza na dohodak u razdoblju od 2003. do 2013. godine opada, a najveći udio u poreznim prihodima čine prihodi od poreza na dobra i usluge što potvrđuje da Hrvatska ima potrošni tip poreznog sustava.

Ključne riječi: oporezivanje dohotka, porezni prihodi, prihodi od poreza na dohodak, Republika Hrvatska

Summary

In the period from 1995 to 2014 in Croatia, many changes took place in income taxation. The main change which led to the reform of the taxation of income is the transition from British to German form of income tax in 1994. The basic personal allowance in 1995 was 700kn, while in 2014 rose by 1,500kn, ie. was 2.200,00kn. By 2001 there were only two tax rates (20% and 35%), in 2001, the proportional taxation of income (20% and 35%) was dropped and progressive taxation was introduced. Progressive taxation provides three tax rates: 15% from zero up to twice the amount of the basic personal allowance, 25% of the difference between the tax bases of the double and five times the basic personal allowance and 35% over five times the amount of the basic personal allowance (above 6.250,00kn). In Croatia, the share of revenue from income tax in the period from 2003 to 2013 declined, with the largest share of the tax revenues consisting of revenues from taxes on goods and services which confirms that Croatia has a consumable type tax system.

Keywords: taxation, tax revenues, revenues from income tax, Croatia

Literatura

A) KNJIGE

1. **Bejaković, P. i Jelčić, B., 2012.** *Razvoj i perspektive oporezivanja u Republici Hrvatskoj*, HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI, Zagreb
2. **Jelčić, B., 1997.** *Javne financije*, INFORMATOR d.d., Zagreb
3. **Jelčić, B. i Jelčić, B., 1998.** *Porezni sustav i porezna politika*, INFORMATOR d.d., Zagreb
4. **Jurković, P., 2002.** *Javne financije*, Masmmedia, Zagreb
5. **Kersen-Škreb, M. i Kuliš, D., 2010.** *Porezni vodič za građane*, Institut za javne financije, Zagreb
6. **Rosen, H., 1999.** *Javne financije*, Institut za javne financije, Zagreb
7. **Sever, I., 1995.** *Javne financije; razvoj - osnove teorije – analiza*, Tipograf d.d., Rijeka

B) ČASOPISI I PUBLIKACIJE

1. **Bratić, V., 2006.** *Porezni izdaci u Hrvatskoj: porez na dohodak, na dobit, na promet nekretnina i na dodanu vrijednost*, Financijska teorija i praksa 30 (2) str. 103-112
2. **Bratić, V. i Urban, I., 2006.** *Porezni izdaci u Hrvatskoj*, Financijska teorija i praksa 30 (2) str. 129-194
3. **Grdović Gnip, A. i Tomić, I., 2010.** *How hard does the tax bite turt? Croatian vs. European worker*, Financial Theory and Practice 34 (2) str. 109-142
4. **Kesner-Škreb, M., 2002.** *Pravednost poreza*, Financijska teorija i praksa 26 (3) str. 713-715
5. **Kesner-Škreb, M., 2004.** *Porez na dohodak*, Financijska teorija i praksa 28 (1) str. 141-143
6. **Kesner-Škreb, M. i Madžarević-Šujster, S., 2003.** *Tko u Hrvatskoj plaća porez na dohodak*, Newsletter br.9, Institut za javne financije, Zagreb
7. **Ministarstvo financija Republike Hrvatske, 2013.** *Porezni priručnici i brošure – oporezivanje primitaka iz radnog odnosa (plaće)*, Institut za javne financije, Zagreb
8. **Ministarstvo financije Republike Hrvatske, 2014.** *Godišnjak Ministarstva financija za 2003. - 2013. godinu*, Institut za javne financije, Zagreb
9. **Petrović, S., 2007.** *Porez na dohodak i doprinosi za socijalno osiguranje u Hrvatskoj, 1994.-2007.*, Revizija za socijalnu politiku, 14(3-4) str. 415-439

10. **Šimović, H., 2012.** *Razvoj poreza na dohodak u Hrvatskoj: reforme i promašaji*, Revizija za socijalnu politiku , god. 19, br. 1, str. 1-24
11. **Urban, I., 2005.** *Novi Zakon o porezu na dohodak: utjecaj na raspodjelu poreznog tereta*, Newsletter br.18, Institut za javne financije, Zagreb
12. **Urban, I., 2006a.** *Jedna stopa unutar poreza na dohodak: utjecaj na raspodjelu poreznog teret*, Newsletter br.24, Institut za javne financije, Zagreb
13. **Urban, I., 2006b.** *Progresivnost poreza na dohodak u Hrvatskoj: dekompozicija učinaka osnovice i poreznih stopa*, Financijska teorija i praksa 30 (3) str. 205-230
14. **Urban, I., 2006c.** *Što porez na dohodak u Hrvatskoj čini progresivnim?*, Newsletter br.23, Institut za javne financije, Zagreb
15. **Urban, I., 2008.** *Preraspodjela dohotka u Hrvatskoj: uloga izravnih poreza i socijalnih transfere*, Financijska teorija i praksa 32 (3) str. 391-408

C) ZAKONI

1. **Zakon** o područjima posebne državne skrbi ("Narodne novine, br. 86/06, 57/11, 51/13,148/13, 76/14)
2. **Zakon** o porezu na dohodak ("Narodne novine", br. 109/93 , 127/00, 177/04)
3. **Zakon** o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak ("Narodne novine", br. 95/94, 106/96, 164/98, 33/00, 150/02, 163/03, 30/04, 73/08, 80/10, 114/11, 22/12, 144/12, 125/13, 148/13)

D) Internet

1. **Horaček, I., 2008.** *Porezni sustav Sjedinjenih Američkih Država*, Sveučilište Jurja Dobrile, Pula
2. **InterNations, 2015.**, - <http://www.internations.org>
3. **IRS, 2014.**, *Federal tax rates, personal exemptions, and standard deductions*, IRS, 2014. - <https://www.irs.gov/pub/irs-drop/rp-13-35.pdf>
4. **Porezna uprava Republike Hrvatske, 2015.** - www.porezna-uprava.hr
5. **Trošelj, I., 2011.** *Oporezivanje plaća u Republici Hrvatskoj i usporedba sa zemljama članicama OECD-a*, Ekonomski fakultet, Rijeka - https://bib.irb.hr/datoteka/464962.Ivana_Troselj.pdf
6. **Porezna uprava Slovenije, 2015.** - www.durs.gov.si
7. **PKF, 2015.**, *Worldwide tax guide 2014*, - www.pkf.com/publications/tax-guides/pkf-international-worldwide-tax-guide-2014

Popis tablica

Redni broj	Naslov	Broj stranice
Tablica 1.	Doprinosi za socijalno osiguranje iz plaće (na teret posloprimca) u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1994. do 2014. godine (u %)	9
Tablica 2.	Doprinosi za socijalno osiguranje na plaću (na teret poslodavca) u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1994. do 2014. godine (u %)	10
Tablica 3.	Granične porezne stope za 2015. u Hrvatskoj (u hrvatskim kunama)	12
Tablica 4.	Granične porezne stope za 2014. u Njemačkoj (u eurima)	13
Tablica 5.	Granične porezne stope za 2014. u SAD-u (u američkim dolarima)	13
Tablica 6.	Granične porezne stope za 2014. u Italiji (u eurima)	14
Tablica 7.	Granične porezne stope za 2014. u Sloveniji (u eurima)	14
Tablica 8.	Granične porezne stope za 2014. u Finskoj (u eurima)	15
Tablica 9.	Prerez poreza na dohodak u istarskim gradovima i gradovima koji su sjedišta županija	17
Tablica 10.	Porezni razredi i stope poreza na dohodak u Hrvatskoj za razdoblje 1995. - 2000. godine	17
Tablica 11.	Porezni razredi i stope poreza na dohodak u Hrvatskoj za razdoblje 2001. - 2014. godine	18
Tablica 12.	Mjesečni osnovni osobni odbitak u Hrvatskoj od 1995. do 2.000. godine	19
Tablica 13.	Mjesečni osnovni osobni odbitak u Hrvatskoj od 2001. do 2014. godine	20
Tablica 14.	Osobni odbici u Hrvatskoj 2015. godine	21
Tablica 15.	Mjesečne porezne obveze poreznog obveznika pojedinca i prosječne porezne stope	42
Tablica 16.	Mjesečne porezne obveze poreznog obveznika koji uzdržava bračnog partnera i dijete (od 01. srpnja 2010. godine dvoje djece) i prosječne porezne stope	43
Tablica 17.	Prihodi od poreza na dohodak, poreza na dobit, poreza na imovinu, poreza na dobra i usluge i poreza na međunarodnu trgovinu i transakcije u	45

razdoblju od 2003. do 2013. godine (u 000 kn)

Tablica 18. Udio prihoda od poreza na dohodak, poreza na dobit, poreza na imovinu, poreza na dobra i usluge i poreza na međunarodnu trgovinu i transakcije u prihodu od svih poreza u razdoblju od 2003. do 2013. godine 46

Popis grafikona

Redni broj	Naslov	Broj stranice
Grafikon 1.	Udio prihoda od poreza na dohodak, poreza na dobit, poreza na imovinu, poreza na dobra i usluge i poreza na međunarodnu trgovinu i transakcije u prihodu od svih poreza u razdoblju od 2003. do 2013. godine	47